

SAMOUPRAVA

V S E B I N A

Zimska pomoč. / M. Seme: Prvi banovinski zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb. / Dr. Vladimir Kukman: Reforma domovinskega prava. / Emil Gabrovšek: Upravnokazensko lovsko pravo v dravski banovini. / Iz Županske zveze: Naše letošnje skrbi (Z županskih sestankov). / Vprašanja in odgovori.

JANUAR / FEBRUAR

Štev. 1-2 • Leto 1941

Izdaja Županska zveza v Ljubljani

»Samoupravo« izdaja »Županska zveza« v Ljubljani (njen predstavnik Nande Novak). — Za uredništvo odgovarja Nande Novak, župan občine Kamnik. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

»Samouprava« izhaja enkrat na mesec in stane za občine 120 din, za vse ostale naročnike 50 din letno. — Naroča in plačuje se pri »Županski zvezi« v Ljubljani, Vodovodna cesta 17. — Rokopisi se pošiljajo istotja. — Za vsebino podpisanih spisov so odgovorni avtorji. — Rokopisi se ne vračajo.

Glavni odbor Jugoslovanske Unije za zaščito otrok v Beogradu je dal natisniti

Pravilnik o zaščiti pred napadi iz zraka

Postopek za zaščito in evakuacijo otrok.

Pravilnik je žepnega formata in stane s poštnino din 6.50. Glavni odbor pa je izdal tudi **priročnik s predavanji za prirejanje poučnih tečajev** za prostovoljne sodelavce, ki jih prireja Jugoslovanska Unija za zaščito otrok. Ta priročnik obsega deset tiskanih pol in je pisan v srbohrvatskem jeziku. Cena znaša 15 din.

Naročila z nakazilom denarja se pošiljajo na naslov: Jugoslovanska Unija za zaščito otrok, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4. Nabavo občinam priporočamo.

Vsem županom!

Delo občinskih pisarn zavzema vedno večji obseg. Zato nujno potrebujete: vse vrste papirja, papir za stroj, karbon papir, trake za pisalne stroje, razmnoževalne aparate, črnilo, računske knjige, sejne zapisnike, mape, registratorje, kuverte, pisma z napisom, peresa, tudi nalivna, svinčnike in vse druge, za pisarno potrebne stvari.

Vse to naročajte samo pri največjem podjetju te vrste:

Nova založba - družba z o. z.

v Ljubljani, Kongresni trg štev. 19

SAMOU PRAVA

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO 1941 LJUBLJANA, V FEBRUARJU 1941 ŠTEV. 1-2

Zimska pomoč.

Do zdaj so občine v svojih proračunih morale skrbeti za svoje ubožce. Vsi župani vemo, kako je to obremenjevalo občinsko blagajno in socialno najbolj čuteči občinski odbor ni mogel pokriti vseh potreb, socialno najbolj čuteči občinski odbor je moral z žalostjo v srcu gledati revščino, ki ji ni mogel biti kos. Tudi so ljudje gledali na to občinsko prizadevanje, kakor gledaš na vsako uradno zadevo. Bodimo odkriti in recimo, da je prav zaradi tega skrb za občinske ubožce dobila poseben priokus, ker je bila uradna. Ljudje so siromaku kazali pot na občino ter niso niti prav čutili, da bi bila tudi njihova dolžnost, da bedo pomagajo omiljevati.

Zdaj se je stvar le nekoliko bolj približala ljudstvu. Naglasila se je sicer prvenstvena dolžnost občinskih odborov, da skrbijo za ubožno preskrbo, a zraven se jim je naročilo, naj k temu prizadevanju pritegnejo vse organizacije v kraju. S tem se je razširila skrb na vse prebivalce in naglasilo, da je dolžnost vsakega med nami, da skrbi za ubožce, ne da bi stvar izgubila poudarek na splošni ubožni preskrbi, za katero mora skrbeti občina.

Časi so taki, da je preskrba ljudi čez zimo najvažnejša naloga vseh uradnih krogov, a občinska skupnost zahteva, da se je z vso vnemo lotijo tudi občani sami. Zdaj ne more biti izgovora, da za neznane ljudi nihče ne bo nabiral, ne bo žrtvoval, zdaj vsak ve, da vse, kar se je pod naslovom zimske pomoči steklo pri odboru za to pomoč, ostane v občini, zdaj vsak ve, da je pri tem dobrodelnem delovanju merodajna samo revščina potrebnega in ne morda ta ali oni ozir, ta ali oni pomislek.

S tem načelom se pa je tudi olajšala in ojačala zavest občinske skupnosti. Že dozdej si opazal v občini zelo razveseljive pojave. Vzemimo samo gasilce in njih delovanje. Če je bil požar, možje in fantje ne vprašujejo, komu gori, temveč samo vedo, da morajo gasiti in gase včasi v smrtni nevarnosti. Že često se je zgodilo, da sta si na pogorišču segla v roke dva sovražnika, da je ta sprava prav za prav odtehtala nesrečo, ki je zadela gospodarja. Tako gašenje naj bo v občini tudi zimska pomoč. Pomagati onemu, ki je v stiski in potrebi, in naj ne bo kraja, kjer se ne bi čutil blagodejni vpliv zimske pomoči. Druginja narašča in siromašni sloji morejo zmerom manj zmagovati bremena, ki jih niso sami zakrivili, zmerom bolj se jim slabša položaj.

Kdo med nami še ni občutil mraza, kdo še ni občutil lakote? Večina nas je bila vojakov in v svetovni vojni so Karpati, Alpe, ujetništvo in toliko drugih neprilik, da ne omenim stiske in stradanja, ki so ga bili deležni doma žene in otroci, tako globoko vtisnili v naš spomin grozo in trpljenje, da ni treba slikati težav in strahot, ki jih mora prestatati revež, ki nima ne hrane, ne kuriva, ne zadostne obleke. Koga ne pretrese v dušo, če vidi zmrzujočega gladnega otroka? Ali ni nekaj nečloveškega, če bi se kdo ne usmilil reveža, ki tava v snegu in ledu, a nima ne zadostne obutve, ne hrane? Vsak med vami bi se zgrozil nad brezsrčnostjo človeka, ki ne bi videl te bede. Letos je vsakemu dana prilika, da pokaže to svoje dobro srce.

Morda bo kdo rekel: »Saj sem bil zmerom usmiljen, saj sem zmerom dajal v bogajme in več kakor toliko, ne zmorem!« Res, naš človek rad da; prav redki in na slabem glasu so oni, ki odvrčajo siromaka spred praga; a vendar, letos mora vsak človek pomisliti, da mora nekaj več žrtvovati, ko prejšnja leta, več žrtvovati, ker so potrebe večje. Kar se je do sedaj doseglo med ljudmi, mora osupniti vsakega, ki je sicer verjel na dobro človeške srce. Letos so se darovi pomnožili, zato naj še oni, ki še ni storil svoje dolžnosti, poveča svoj običajni dar. Naj bo vsakemu pred očmi, da se bo po čutu skupnosti merila naša zavednost, naša ljubezen do ljudstva in države. Kako moreš trditi, da si Slovenec, ko ti ni mar Slovenec v tvoji občini? Kako moreš trditi, da si jugoslovanski državljan in od te države zahtevati, da te varuje in skrbi za tvoj prosep, če se ne udeležuješ njenih najplemenitejših pokretov? Zimska pomoč se ne kaže v lepih besedah, treba je tudi dejanja, zato naj občinski odbori podvoje svoj trud in svoje prizadevanje, občinski odbori si morajo postaviti za geslo in ga tudi izpolniti:

To zimo ne sme biti v občini nobenega lačnega, to zimo ne sme v občini nobeden zmrzovati, to zimo ne sme biti nihče v občini brez tople obleke!

M. Seme:

Prvi banovinski zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb.

Naš najmlajši banovinski zdravstveni zavod »Banovinski zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani« je pričel redno sprejemati bolnike v zdravljenje dne 1. avgusta 1938. Kljub dveletnemu obstoju je občinam še dokaj malo znan. Naslednje vrste naj opozorijo na to prekoristno javno ustanovo, na njeno organizacijo in na predpise, ki urejujejo poslovanje občin s tem zavodom.

Vodstvo zavoda je poverjeno docentu dr. Josipu Cholewi, ki je skupno z bivšim načelnikom oddelka za narodno zdravje gosp. dr. E. Mayerjem doprinesel mnogo žrtev in truda, da je bil ta zavod

sploh ustanovljen in moderno opremljen. Denarna sredstva je prispevala kraljevska banska uprava po uvidevnosti g. bana dr. Marka Natlačena, ki je spoznal, kako nujno je potreben tak zavod tudi za Slovence. Saj je umrljivost za rakom že prekoračila umrljivost za tuberkulozo, kar najbolj nazorno prikazuje statistični izkaz umrljivosti v Ljubljani za leto 1959. Ker pa banovina ni imela na razpolago dovolj denarnih sredstev, da bi zgradila za institut novo zgradbo, ga je začasno namestila v vzhodnem traktu poslopja šentpetrske vojašnice v Ljubljani. Najbližji dohod v zavod je po prvi ulici, ki vodi med državno bolnišnico in cerkvijo sv. Petra v Ljubljani. Sama preureditev je veljala okrog pol milijona dinarjev. En in pol milijona dinarjev pa je stala notranja oprema, instrumenti in trije najmodernejši rentgenski aparati. Hranilnica dravske banovine v Ljubljani je kupila zavodu iz posebnega fonda za neozdravljive 334 miligramov radija, ki je veljal preko pol milijona dinarjev.

Notranja ureditev zavoda.

Zavod ima v pritličju oddelek za poskusne živalice in kotlarno. V oddelku za živalice so v stalni oskrbi bele podgane, miši, zajci in morski prašički, ki se uporabljajo za znanstvene poizkuse.

Glavni prostori so v prvem nadstropju. Tu je pisarna, štiri moderno opremljene bolniške sobe — ena izmed njih je namenjena bolnikom II. razreda — in pisarna ravnatelja zavoda, kjer je tudi znanstvena knjižnica. Bolnikom je na razpolago tudi čajna kuhinja, kopalnica za ženske in kopalnica za moške ter štiri ločena stranišča. Dalje je v prvem nadstropju še čakalnica za ambulantne bolnike, ambulanca, operacijska soba ter prostori za rentgensko in radijsko terapijo. Bolniške sobe, čajna kuhinja, pisarna, operacijska soba, prostori za rentgenske naprave in ambulanca imajo toplo in mrzlo vodo. Notranja oprema je okusna in blagodejno vpliva na vsakogar, ki bodisi pride iskat zdravja ali pa ga pot zanese po drugih opravkih prvič v zavod. V podstrešju so bile prejšnje stanovanjske sobice preurejene v laboratorije, kjer se vršijo razni kemični poizkusi, dalje v prostor za sterilizacijo, muzej, lekarno, skladišče, sobe za zdravnike, strežnice, sluge ter v popolnoma ločene klavzurne prostore za sestre.

Operativna terapija.

V zavodu operirajo vse slučaje, pri katerih je operacija še izvedljiva. Posebno operirajo vse slučaje površnega raka na koži, na prsih in na drugih organih, dalje raka na zunanjem spolovilu in na maternici. Tudi aparaturo za operiranje z električnim nožem ima zavod na razpolago.

Žal pa opazujemo, da pride večina slučajev v zavod že tako napredovanih, da operacije — vsaj radikalne — ni več mogoče izvršiti in se je treba zadovoljiti s samim žarkovnim zdravljenjem.

Rentgenska terapija.

Prostori za obsevanje obsegajo tri popolnoma ločene oddelke, kjer so nameščeni trije najmodernejši aparati. Prvi aparat tipa Stabilivolt, ki se uporablja za globinsko obsevanje, deluje z maksimalno obtežbo 15 miliamperov in 200.000 voltov napetosti na rentgensko cev. Druga dva sta sicer nekoliko manjša, toda najnovejšega tipa ter prva, ki sta bila montirana v Jugoslaviji. Aparat Schäffer-Witte je namenjen za bližinsko obsevanje novotvorb na maternici in drugih ginekoloških obolenj. Specialna rentgenska cev z nastavki različnih velikosti omogoča obsevanje raka z usmerjenim žarenjem v različne smeri. Največ se obseva s tem aparatom rak na ustju maternice, ker omogoča najmodernejša konstrukcija tega aparata obsevanje obolelih organov, ne da bi se pri tem poškodovalo zdravo tkivo. Tretji aparat Chauol je pa določen za rentgensko obsevanje novotvorb v ustni duplini, v očesni votlini in drugih težko dostopnih predelih.

Radijska terapija.

Zaradi pomanjkanja prostora je bilo treba dragoceni, toda za človeški organizem nevarni radij začasno namestiti v prvem rentgenskem prostoru za obsevanje. Shranjen je v svinčeni, 600 kg težki skrinji, s čimer so ostali prostori vsaj delno zavarovani pred njegovim izžarevanjem. Nevaren za zdravnike in sestre je le takrat, kadar ga je treba prenesti v ambulanco ter ga vložiti bolniku na obolelo mesto. V sredi te svinčene varnostne naprave je prav majhna votlina, kjer so nameščene tube in igle, napolnjene z radijem. Tube se vložijo na obolelo mesto, radijske igle pa se vbodejo v obolelo tkivo, kjer izžarevajo svoje zdravilne žarke.

Strokovno osebje in organizacija zavoda.

Kot je že prej omenjeno, je ravnatelj zavoda docent dr. Josip Cholewi, bivši šef-primarij banovinske bolnišnice v Brežicah. Zaradi njegovega znanstvenega dela na polju raziskovanja zdravljenja raka ga je medicinska fakulteta v Zagrebu imenovala za svojega privatnega docenta. Primarij dr. Leo Šavnik, ginekolog-specialist, operira in izvršuje rentgensko ter radijsko terapijo pri bolnicah, ki so ginekološko obolele. Nadalje opravljajo zdravniško delo še trije zdravniki: specialist-ginekolog dr. Franc Novak, dr. Alojzij Štrancar in dr. Rozina Debevec. Nad rentgenskimi aparati, radijem in nad vsemi ostalimi fizikalnimi aparati ima stalno nadzorstvo dr. ing. France Avčín. Znanstveni kemični laboratorij pa vodi ves čas brezplačno profesor Vladimir Premru, volonter zavoda, ki pomaga docentu dr. Cholewi s svojim strokovnim znanjem pri neštetih znanstvenih poizkusih na belih podganah, miših in zajcih raziskovati problem raka.

Zavod ima le en oddelek in to samo za sprejem bolnikov, ki so oboleli na novotvorbah. Vsak drug primer obolenja se po prvem zdravniškem pregledu odkloni. Bolniki so ali v stalni zdravniški oskrbi ali pa prihajajo ambulantno na obsevanje.

Sprejem bolnikov.

V zavod so sprejeti na zdravljenje samo tisti bolniki, pri katerih je zdravniška preiskava ugotovila, da je sprejem nujno potreben. V institut prihajajo bolniki neposredno ali pa iz kake druge bolnišnice, ki pa mora poslati bolnika s pravilno izpolnjenim spremnim listom, z opisom zgodovine njegove bolezni, v katerem mora biti točno navedeno, da je zdravljenje z rentgenom ali z radijem potrebno. V tem primeru je, če bolnik ni zmožen plačati oskrbnih stroškov, važno tudi to, da bolnišnica priloži zdravniškemu spisu tudi prepis ubožnega spričevala ali potrdilo, da zavezanec ni zmožen plačila, oziroma kdo da bo plačal zanj oskrbne stroške zdravljenja v smislu določil zakona o bolnišnicah. Kadar je pa zavod prenapoljen, ostane bolnik v staležu dotične bolnišnice ter se zdravi v zavodu ambulantno. Zdravljenje z radijem se vrši izključno samo v prostorih zavoda in mora biti bolnik v vsakem primeru sprejet v oskrbo.

Oskrba v zavodu znaša za III. oskrbni razred 40 din dnevno, za II. razred 80 din dnevno. Če bolnik ne predloži ob sprejemu pravilno izpolnjenega ubožnega spričevala, mora pri blagajni zavoda deponirati gotovo vsoto za eventualno kritje oskrbnih stroškov, ki nastanejo zaradi njegovega zdravljenja. Posebno velja to za oskrbovance II. oskrbnega razreda. Dodatno k oskrbi mora vsakdo, ki plača oskrbnino sam, plačati dnevno še 2 din za narodni zdravstveni sklad v Beogradu. Dan sprejema in dan odhoda bolnika iz zavoda se računa za cel oskrbni dan. Poleg plačila za oskrbo mora plačati oskrbovanec še posebne pristojbine za rentgensko terapijo in radijsko obsevanje. Pri prvi znaša ta čas pristojbina za lahki filter 10 r 1 din, pri težkem filtru pa 10 r 2 din. Lahki oziroma težki filter pri rentgenskem obsevanju se računa tako, da se upošteva, s katerim aparatom, na katerem delu telesa in s kako veliko dozo se je obsevanje izvršilo.

Radioaktivne snovi se zaračunavajo na podlagi obračuna mednarodne edinice potrošenega milikirija (Mille-Curie Detroit) M. C. D., in sicer od 1—10 M. C. D. po 20 din za enoto, od 11—30 M. C. D. po 15 din za enoto in nad 30 M. C. D. po 10 din za enoto.

Zavarovalne ustanove, kot so okrožni urad za zavarovanje delavcev, bratovske skladnice, mestne bolniške blagajne, trgovske bolniške blagajne, plačujejo za svoje člane in njih svojce, ki se zdravijo v oskrbi zavoda ali ambulantno, za rentgen in radij normirane pristojbine z 10% popusta. Oskrbnina pa ostane tudi za zavarovalne ustanove ista in se v nobenem primeru ne zniža. Samostojne zdravstvene občine tudi pri obsevanju z rentgenom ali radijem nimajo popusta. Posebno važno je tudi to, da se bolnikom,

ki se zdravijo v II. oskrbnem razredu, in premožnim ambulantnim bolnikom zaračuna za rentgensko in radijsko terapijo dvojna cena. Državni ali banovinski uradniki, ki imajo po zakonu o bolnišnicah brezplačno oskrbo v III. oskrbnem razredu, lahko doplačajo razliko za II. razred. Morajo pa tudi plačati razliko do dvojne cene pri obsevanju, kakršna se zaračunava oskrbovancem II. razreda. Prav tako je treba posvečati pozornost tudi temu, da pošiljajo zdravstvene ustanove svoje člane na zdravljenje s pravilno izpolnjenim potrdilom ali nakaznico, v kateri mora biti točno navedeno, ali ima dotični pravico zdraviti se na račun ustanove in za koliko časa. Stalno se ponavljajo primeri, da pride bolnik v zavod brez vsakega potrdila oziroma nakazila ter se izgovarja, da bo bolniška blagajna zahtevano potrdilo že naknadno poslala. Razumljivo je, da zaradi takega ravnanja trpi pravilno poslovanje in je zato v tem pogledu treba nekoliko bolj paziti, da se taki nedostatki odpravijo.

Važno je tudi za vse občinske uprave, da izdajajo svojim občanom, ki niso zmožni plačati oskrbnih stroškov, pravilno izpolnjena ubožna spričevala, oziroma bolniške napotnice. Ubožno spričevalo je popolno samo tedaj, če sta podatke v njem potrdila razen občine tudi pristojna davčna uprava in okrajno načelstvo. Posebno nerodno je za bolnika, ki je sprejet na ambulantno obsevanje, če nima v redu ubožnega spričevala. Pravilnik zavoda namreč točno predpisuje, da je treba ambulantno obsevanje plačevati sproti, in tega je oproščen samo bolnik, ki predloži pravilno ubožno spričevalo. Zato je pravilno ubožno spričevalo zanj legitimacija, s katero je pripuščen k brezplačnemu ambulantnemu pregledu in k nadaljnjemu obsevanju. Bolnik, ki je zmožen plačila za ambulantno obsevanje, mora plačati obsevanje vsak dan sproti ali pa deponirati vnaprej pri zavodovi blagajni določeno vsoto denarja, ki mora zadostovati za plačilo celotnega obsevanja.

Zaradi občutnega pomanjkanja prostorov naj vse občine in vse druge zavarovalne in humanitarne ustanove zavod predhodno vprašajo, ali je prostor za sprejem na razpolago. Zavod je namreč vedno prenapolnjen in mora stalno odklanjati sprejeme tudi iz najbolj oddaljenih krajev. Zato se s prevozom v Ljubljano in domov dostikrat po nepotrebnem oškoduje marsikateri bolnik, ki ni pravočasno poprej vprašal pismeno, ali je prostor na razpolago. Občine pa tudi po nepotrebnem trošijo svoj denar za vožnjo svojih ubožnih občanov, ko jih pošiljajo kar na slepo v zavod. Na vprašanje vsake občine bo zavodova uprava takoj odgovorila, ali je sprejem mogoč. V nasprotnem primeru se bolnik vpiše v točen vrstni red in ga uprava pokliče na zdravljenje, ko pride nanj vrsta. Nadalje morajo občine nuditi svojim občanom, ki prihajajo na zdravljenje v zavod, tudi denarno možnost, da se po končanem zdravljenju vrnejo domov. Prisilno se ne bi smelo pošiljati nobenega bolnika domov, posebno še, če je še ves slaboten od dolgotrajnega zdravljenja in obsevanja. Če pa zavodova uprava slučajno plača prevozne stroške za kakega občana, je neumestno, da domovinska občina potem povračilo zavlakuje, kakor se je že pripetilo.

Reforma domovinskega prava.

(Nadaljevanje razprave iz št. 12 letnika 1940 »Samouprave«.)

Kakor znano, nudijo občine, zlasti manjše, članom tujih občin potrebno pomoč v splošnem le nerade in si skušajo v pre mnogih primerih pomagati s tem, da napotijo tujca na drugo občino. Take in slične ukrepe, s katerimi se skuša nosilec ubožnega skrbstva odkrižati pomoči potrebne osebe, ki nima v zadevnem upravnem območju svojega navadnega bivališča, naziva § 17. u. sk. d. »odgon« (»Abschiebung«). Ta »odgon« torej ni istoveten z istimensko ustanovo (»odgonom«) po § 1. avstrijskega zakona z dne 27. julija 1871, drž. zak. št. 88, marveč pomenja vsako prekršitev skrbstvene dolžnosti po okrajni skrbstveni zvezi ali njenih organih (n. pr. po županih delegiranih občin), s katero naj se druga skrbstvena zveza prisili do skrbstvenih ukrepov. Sem spada, kakor navaja Preiser,⁴⁴ neizvrševanje skrbstvene dolžnosti name noma ali iz malomarnosti. »Odgon« pa ni samo podan, če mora pomoči potrebna oseba zaradi odklonitve pomoči ali zaradi nezadostne pomoči kreniti v območje druge skrbstvene zveze, marveč tudi tedaj, če se ji omogoči s potnino ali z drugimi ukrepi, da poišče drugo skrbstveno zvezo. Potnina se sme dovoliti samo, če se je skrbstvena zveza poprej prepričala, da se stiska osebe s potovanjem odpravi ali vsaj znatno omili.⁴⁵ Prepovedan pa je tudi povratni odgon (»Zurückschiebung«).⁴⁶

Sankcija za navedeno ravnanje proti skrbstveni dolžnosti je v tem, da mora okrajna skrbstvena zveza za takó odpravljeno osebo povrniti stroške, tudi če bi bila sicer samo začasno zavezana. Razen tega mora na zahtevo druge okrajne skrbstvene zveze doplačati za povzročeno večje delo brez posebnega izkaza 25%-ni pribitek k stroškom (§ 17., odst. 1, u. sk. d.). Tudi če bi kaka občina na navedeni način postopala, bi odpadel nanjo del teh stroškov.

Iste določbe veljajo tudi, če skrbstvena zveza po § 14. u. sk. d. zahtevani prevzem pomoči potrebne osebe po svoji krivdi zavlačuje ali opusti; v tem primeru se uporabljajo navedene določbe od trenutka, ko bi se moral prevzem izvršiti (§ 17., odst. 2 u. sk. d.). Če pa skrbstvena zveza zavlačuje ali opusti zahtevano predajo, izgubi za ustrezno razdobje pravico do povračila stroškov (§ 17., odst. 3 u. sk. d.). Če je končno skrbstvena zveza povračilo stroškov popolnoma neupravičeno odklonila ali zahtevala, sme odločujoče oblastvo odrediti, da mora plačati za zvišane upravne stroške brez daljnega izkaza tudi še 25%-ni pri-

⁴⁴ O. c. 595.

⁴⁵ Gl. judikaturu zveznega urada za domovinstvo pri Linde-Zimmerle, I—50/51.

⁴⁶ Preiser, o. c. 595.

bitek spornega zneska (§ 29, odst. 4, u. sk. d. v besedilu uredbe o poenostavljenju skrbstvenega prava z dne 8. oktobra 1939, drž. zak. I str. 2002).

S temi v praksi zelo učinkovitimi sredstvi hoče zakonodajalec doseči, da najde vsakdo,⁴⁷ ki je potreben pomoči, vedno potrebno pomoč, ne da bi ga, često popolnoma zapuščenega in brez sredstev, porivali iz kraja v kraj. S točnim izpolnjevanjem naloženih skrbstvenih dolžnosti se začasno zavezane skrbstvene zveze same najbolj varujejo večjih stroškov in izdatkov.

Začasno zavezana skrbstvena zveza zahteva lahko od dokončno zavezane skrbstvene zveze povračilo stroškov in 6% zamudnih obresti kakor tudi prevzem pomoči potrebne osebe v lastno oskrbo. Prevozne stroške trpi dokončno zavezana skrbstvena zveza, ki sme predajo osebe tudi zahtevati (gl. § 17. u. sk. d.). Z malimi, zakonito določenimi izjemami, se sme zahtevati tudi istočasni prevzem, oziroma predaja zakonske žene in otrok do 16. leta, ki živijo v istem kraju z osebo, ki je pomoči potrebna (§ 14. u. sk. d.).

11. Dokončna skrbstvena dolžnost. Po § 7., odst. 2. u. sk. d. je k skrbstvu dokončno zavezana okrajna skrbstvena zveza, v katere območju ima pomoči potrebna oseba tedaj, ko nastane potreba po pomoči, svoje »navadno bivališče« (gewöhnlicher Aufenthalt). Če takega bivališča nima ali če se ne da ugotoviti, je dokončno zavezana ona deželna skrbstvena zveza, v katere območju je bila oseba tedaj, ko je nastopila potreba po pomoči. Če se ne da ugotoviti, kje je nastala ta potreba, je dokončno zavezana ona deželna skrbstvena zveza, v katere območju se pomoči potrebna oseba ravno nahaja.

S tem je bilo, kakor smo že v pričetku tega poglavja omenili, odpravljeno na ozemlju bivše republike Avstrije skoraj 400 let staro načelo, da je ubožno skrbstvo naloga domovinske občine, ter je bilo nadomeščeno z načelom »navadnega bivališča«. To načelo velja v Nemčiji od uvedbe u. sk. d.; razen Avstrije velja sedaj tudi v nekaterih drugih pokrajinah, priključenih Nemčiji.⁴⁸ Idejni in časovni predhodnik načela navadnega bivališča je bilo t. zv. »podporno bivališče« (Unterstützungswohnsitz) po rajhovskem zakonu o podpornem bivališču z dne 6. junija 1870 z novelama z dne 12. marca 1894 in 30. maja 1908. Opredelitev pojma »navadnega bivališča« in njegovega razmerja do »podpornega bivališča« in domovinske pravice je za pravilno razume-

⁴⁷ Tudi inozemci, vendar (z izjemo pomoči za zopetno pridobitev delovne sposobnosti) le v okviru § 6, lit. a) in b) državnih načel (§ 34 državnih načel).

⁴⁸ V Posaarju dne 1. aprila 1935 (»Verordnung über die Überleitung des Fürsorgerechts im Saarland« z dne 23. marca 1935, drž. zak. I str. 416), v katerem je veljal dotlej državni zakon o podpornem bivališču; dalje v Sudetih dne 1. januarja 1939, kjer je veljalo dotlej avstrijsko domovinsko, oziroma ubožno pravo.

vanje te uredbe temeljnega pomena.⁴⁹ Kaj je tedaj »navadno bivališče«?

Preiser pravi, da je »navadno bivališče« do nadaljnjega — ne samo mimogrede ali obiskoma — kot hoteno središče življenja in osebne eksistence izbrano bivališče. Po njem pa ne zadostuje samo volja, da se povežejo življenjski odnosi z nekim krajem, marveč je treba to voljo tudi dejanski izvesti. Dalje pravi: »Okoliščina, da je neko bivanje že vnaprej časovno omejeno, ne ovira ustanovitve navadnega bivališča, če je le volja v to usmerjena, da imamo v določenem času v določenem kraju središče svojih življenjskih odnosov in če okoliščine uresničenja te volje ne ovirajo. Navadnega bivališča ne moremo imeti hkrati na več krajih, kakor je to možno pri sedežu po zasebnem in davčnem pravu.«⁵⁰ Končno pravi: »Pridobitev navadnega bivališča ni vezana na določeno dobo. Pridobimo ga lahko, če so podani ostali pogoji, že na dan prihoda, tudi če pademo takoj javnemu skrbstvu v breme.«⁵¹

Pravkar navedena okoliščina je ena glavnih razlik med navadnim bivališčem in podpornim bivališčem, oziroma domovinstvom. Pri navadnem bivališču v smislu u. sk. d. zadostuje na

⁴⁹ Poleg pravkar navedenih načel o ubožnem skrbstvu bi bilo na tem mestu še kratko omeniti načelo nizozemske zakonodaje, po katerem mora nuditi pomoč ona občina, v kateri jo kdo ravno potrebuje, čeprav le v onih zelo redkih primerih, ki so po zakonu predvideni (zakon z dne 27. aprila 1912; gl. Neumeyer, Internationales Verwaltungsrecht, 2. zv., München—Berlin, 1922, 581); dalje načelo jugoslovanskega zakona o zaščiti ubogih, starih in onemoglih z dne 15. maja 1922, »Službene novine« z dne 10. julija 1922, št. 150, ki določa, da mora vzdrževati siromašne, stare in onemogle osebe, ki nimajo lastnih sredstev za vzdrževanje in za katere tudi noben drugi ne skrbi, ona občina, v kateri prebivajo; tu zakon ne določa točneje, kakšno bivanje je s tem mišljeno. Več o tem v III. delu tega članka.

⁵⁰ O. c. 595. — Pojem »navadnega bivališča« je imel tudi nemški zakon o podpornem bivališču (§ 10 in dr.); podrobneje o tem gl. Neumeyer, o. c. 577 sl.

⁵¹ Preiser, ibid. — Preiserjeva izvajanja temelje na odločbah zveznega urada za domovinstvo, po katerih je podano »navadno bivališče« n. pr.: pri bivanju v kakem kraju »do nadaljnjega« (odl. zv. 66, str. 42; zv. 64, str. 186); pri povezanosti življenjskih odnosov s politično občino (zv. 64, str. 227; zv. 79, str. 7); pri trajnem delovnem razmerju v kakem kraju tudi tedaj, če se vrača delavec ob praznikih k svoji rodbini, ki biva izven tega kraja (zv. 65, str. 157; zv. 94, str. 49) (prim. tudi op. 56). Ni istočasnega navadnega bivališča v dveh krajih (zv. 85, str. 118). Namen, da se kraj zopet zapusti, ne ovira ustanovitve navadnega bivališča (zv. 65, str. 52; zv. 65, str. 11). Navadno bivališče se ustanovi lahko že na dan prihoda (zv. 60, str. 157; zv. 64, str. 210; zv. 91, str. 29). Navadno bivališče se ne zgubi, če hodi kdo delo iskat in če še ni opustil svojih odnosov v dosedanem kraju (zv. 65, str. 192); navadno bivališče se pridobi, če prevladujejo pri iskanju dela osebni odnosi (zv. 81, str. 47 in 117; zv. 82, str. 120). Navadno bivališče se ne pridobi, če se poskus dela ne posreči (zv. 62, str. 37; zv. 68, str. 203; zv. 73, str. 207; zv. 85, str. 127), dalje če ovirajo takoj po dopotovanju nepremagljive težkoče nadaljnje bivanje in če prisilijo osebo po sorazmerno kratkem času, da kraj zopet zapusti (bavarsko upr. sod. z dne 15. septembra 1937, Reichsverwalt. Bl. 1938, str. 537). Navadno bivališče se pridobi kljub podpori (zv. 68, str. 176; zv. 88, str. 48). Navadno bivališče pridobe: v dvomu zak. žena po možu (württ. upr. sod. od 8./4. 1936, Zeitschrift für Heimatwesen

zunaj manifestirana in z ustreznimi dejanji dokazana volja, imeti kak kraj za svoje življenjsko središče. Za pridobitev navadnega bivališča ni predpisana določena doba. Za (samostojno) pridobitev podpornega bivališča je treba v bistvu izpolniti iste pogoje kakor pri navadnem bivališču, vendar se pridobi podporno bivališče šele s potekom določenega roka, ki je v raznih državah različen.⁵² Domovinska pravica pa vsebuje poleg pravice do ubožne oskrbe tudi pravico do nemotenega bivanja v občini in do nekaterih drugih političnih in nepolitičnih pravic. Za samostojno pridobitev domovinstva pa ne zadostuje navadno, marveč je potrebno posebno, kvalificirano bivanje; kvalifikacija bivanja je po raznih domovinskih zakonih različna. Razen tega je pridobitev domovinstva (prav tako kakor podpornega bivališča) vezana na rok, ki je zopet po različnih zakonih in državah različen. Zgodovinski razvoj navedenih pravnih institutov teče na črti: domovinska pravica — podporno bivališče — navadno bivališče ter kaže s tem jasno tendenco, da se pogoji za ubožno oskrbo čedalje bolj omilijo z ozirom na čedalje večjo nestalnost in fluktuacijo velikih plasti prebivalstva, povzročeno z naglim razvojem gospodarskih razmer in olajšano s tehničnim napredkom prometnih sredstev.

Določba § 7. u. sk. d., da mora nositi stroške ubožnega skrbstva dokončno ona okrajna skrbstvena zveza, v katere območju ima pomoči potrebna oseba svoje navadno bivališče, bi dovedla do hude obremenitve nekaterih skrbstvenih zvez, če ne bi predvidela u. sk. d. nekaj izjem od tega načela. Te izjeme veljajo (kolikor nas zanimajo): a) za nezakonske otroke (§ 8), b) pri vstopu ali oddaji v kak bolniški, vzgojevalni, kazenski, delovni ali drug prisilni zavod (§ 9), c) za z zunanjim delom zaposlene osebe, ki zbole (§ 11), d) pri tako imenovanem »odgonu« (§ 17) in e) pri prihodu iz inozemstva (§§ 12 in 15).⁵³

Vsebina teh določb je v glavnem naslednja:

a) Za nezakonskega otroka in njegovo mater, pri kateri nastopi potreba po pomoči v šestih mesecih po porodu, je dokončno zavezana okrajna skrbstvena zveza, v katere območju je imela mati v desetem mesecu pred porodom nazadnje svoje navadno bivališče; če takega bivališča ni imela, je dokončno zavezana deželna skrb-

1937, str. 404); sezonski nameščenci (zv. 69, str. 102); sezonski delavci (zv. 80, str. 212 in 242; zv. 84, str. 88 in 151; zv. 85, str. 56); visokošolci v kraju univerze (zv. 85, str. 205). Navadnega bivališča ne pridobe: najdenci (zv. 64, str. 189; zv. 71, str. 102); vajenci pri kratki poskušnji dobi in če kmalu zbole (zv. 94, str. 170) (cit. po Linde-Zimmerle, I/6 nasl.).

⁵² Gl. Neumeyer, o. c. 376. — Glede ustroja skrbstvenih oblastev bi bilo pripomniti, da so obstojala za časa režima podpornega bivališča za poedine skrbstvene panoge posebna skrbstvena oblastva; u. sk. d. pa je vsa posebna oblastva odpravila ter vse skrbstvo koncentrirala pri enem oblastvu, kajti skrbstvene zveze so prevzele poleg ubožnega skrbstva v ožjem smislu besede tudi še t. im. »socialno skrbstvo višje vrste« za že gori navedene kategorije socialno šibkih ljudi (gl. op. ⁴⁹).

⁵³ Preiser, o. c. 593.

stvena zveza, v katere območju je nezakonska mati v tem mesecu nazadnje bivala. Če ni take okrajne ali deželne skrbstvene zveze ali če se ne da ugotoviti, je dokončno zavezana deželna skrbstvena zveza, kateri pripada začasno zavezana okrajna skrbstvena zveza (§ 8. u. sk. d.). Ta določba naj prepreči, da se napoti noseča ženska na ozemlje druge skrbstvene zveze, saj bi bil tak ukrep z ozirom na časovno fiksiranost poroda in desetega meseca pred porodom brez učinka.

b) Vstop ali oddaja v kak zdravstveni, vzgojevalni, kazenski ali drug prisilni⁵⁴ zavod ne ustanovi navadnega bivališča v kraju zavoda. Če nastopi potreba po pomoči med bivanjem v takem zavodu ali pri odpustu (n. pr. pri kaznjencih), je dokončno zavezana ona skrbstvena zveza, ki bi bila dokončno zavezana, če bi bila nastopila potreba po pomoči pri vstopu ali oddaji v zavod. Ustreza-joče velja tudi pri oddaji otrok do 16. leta v rejo⁵⁵ (§ 9. u. sk. d.).

c) Če zboli oseba, ki je bila v enem kraju vsaj en teden proti plačilu v istem službenem ali delovnem razmerju,⁵⁶ med nadaljevanjem tega razmerja ali v enem tednu po njegovem prestanku, mora okrajna skrbstvena zveza službenega ali delovnega kraja dokončno nositi stroške za potrebno zdravljenje in vzdrževanje za prvih 26 tednov po pričetku bolniške nege, oziroma mora te stroške povrniti skrbstveni zvezi, ki je prevzela zdravljenje (§ 11., odst. 1. u. sk. d.). Ta obveza okrajne skrbstvene zveze službenega ali delovnega kraja se nanaša tudi na obolelo ženo in manj ko 16 let stare otroke službojemnika, ki so pri njem, kolikor ni druga okrajna skrbstvena zveza zaradi tega zavezana, ker so bili žena ali otroci sami v službenem ali delovnem razmerju (§ 11., odst. 2.). — Prav tako kakor svoječasno zakon o podpornem bivališču, smatra tudi u. sk. d., da doseže Nемец z dovršenim 16. letom starosti praviloma svojo gospodarsko samostojnost ter da v skrbstvenem pogledu ne sledi več rodbinskemu poglavarju, marveč da izstopa iz skrbstveno-

⁵⁴ Analogija s § 2. domovinske novele z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222, ki zahteva za pridobitev domovinske pravice 10 let prostovoljnega bivanja, je tukaj očitna.

⁵⁵ Glede pojma »rejeencev« (»Pflegekinder«) in postopanja z njimi v skrbstvenopravnem pogledu gl. odločbe zveznega urada za domovinstvo pri Linde-Zimmerle, I/13 nasl.

⁵⁶ Brezuspешен poskus dela izključuje sicer uporabo § 7. u. sk. d., ne pa §-a 11. (odl. zvez. urada za domovinstvo zv. 88, str. 195). § 11. se nikdar ne nanaša na uradniško razmerje (odl. zv. 92, str. 217). Če se vrše dela stalno menjaje v raznih krajih, ne da bi bil delavec zaposlen v enem kraju vsaj en teden, velja kot delovni kraj kraj, v katerem je imela delavčeva zaposlitev določeno središče, torej zlasti kraj sedeža obratnega vodstva (odl. zv. 79, str. 193; zv. 92, str. 220). Bistveni pogoj za uporabo § 11. je, da je službojemnik nesamostojni ud gospodarstva ali obrta druge osebe (zvezni urad z dne 29. junija 1937, Zeitschrift für Heimatwesen 1937, str. 398). Pri gozdnih delavcih se § 11. uporablja (braunsch. upr. sod. z dne 10. julija 1935, Zeitschrift für Heimatwesen 1937, str. 113), prav tako pri provizijskih potnikih, če niso v poedinem primeru samostojni podjetniki (odl. zv. 79, str. 62) in pri progovnih delavcih (odl. zv. 80, str. 88). — Če je bolniška blagajna nosila stroške za 26 tednov, ni treba okrajni skrbstveni zvezi delovnega kraja več povrniti stroškov (odl. zv. 65, str. 25 in 32; zv. 64, str. 168; zv. 67, str. 44) (cit. po Linde-Zimmerle, o. c. I/16 nasl.).

pravne rodbinske skupnosti.⁵⁷ — Če prejema v odst. 1. ali 2. navedena oseba v primeru bolezni zdravniško pomoč in oskrbo od bolniške blagajne in če ji je tudi še po prestanku teh dajatev potrebna pomoč, mora te stroške nositi, oziroma povrniti okrajna skrbstvena zveza službenega ali delovnega kraja na isti način, kakor da bi bilo nastopilo skrbstvo že v onem trenutku, ko so se začele dajatve bolniške blagajne (§ 11., odst. 5.). Isto velja za vajence (§ 11., odstavek 4.). Nosečnost kot taka se ne smatra kot bolezen v smislu prejšnjih določb (§ 11., odst. 5.).

d) Primere t. im. »odgona« smo že gori obravnavali.

e) §§ 12. in 15. u. sk. d. vsebujeta podrobne določbe glede pomoči potrebnih oseb, ki prihajajo iz inozemstva.

V tej zvezi je treba še omeniti, da more državni minister za notranje zadeve sporazumno z državnim ministrom za delo dokončno skrbstveno dolžnost urediti tudi mimo predpisov u. sk. d. (§ 58. u. sk. d. v besedilu § 7. uredbe o poenostavljenju skrbstvenega prava).

12. Prepoved bivanja. V primerih, kadar se sme v smislu § 14. u. sk. d. zahtevati, da naj prevzame dokončno zavezana skrbstvena zveza osebo, ki je potrebna pomoči, se sme tej osebi prepovedati bivanje v občini, ki ni v območju dokončno zavezane skrbstvene zveze. To pa ne velja za popolne sirote, za ločeno od obeh staršev živeče zakonske ali ločeno od matere živeče nezakonske mladotnike do 16 let, dalje za vojne invalide, socialne rentnike in njim enake. Prepoved bivanja izreka v mestnih okrožjih župan, na Dunaju od župana določeni urad, v občinskih zvezah pa okrajni glavar, v čigar območju je občina bivališča. Dejanski izgon iz občine se sme izvršiti šele, ko je prevzemna dolžnost skrbstvene zveze, pozvane v smislu § 14. u. sk. d., ugotovljena z njenim lastnim priznanjem ali pa s pravomočno odločbo pristojnega oblastva (§ 15. u. u. A.).

Deželna skrbstvena zveza sme pomoči potrebno osebo, za katero mora dokončno skrbeti, izročiti proti odškodnini eni izmed okrajnih skrbstvenih zvez svojega območja v neposredno oskrbo. Okrajna zveza pa zahteva lahko od katere koli občine svojega območja, da dovoli bivanje pomoči potrebni osebi, za katero mora občinska zveza dokončno skrbeti, oziroma katero ji je predala deželna skrbstvena zveza v smislu prej navedene določbe (§ 14. u. u. A.). Izročitev (Überführung) oseb v smislu §§ 15. in 14. u. u. A. se mora izvršiti na smotrni in štedljiv način in, kolikor je treba, z uporabo prometnih sredstev; zlasti se je treba ozirati na zdravstveno stanje pomoči potrebne osebe. Transport po odgonski poti ni dopusten. Med potovanjem je treba skrbeti za potrebno oskrbo in prenočevanje teh oseb. Prenočevanje po zaporih ni dopustno (št. 14 okrožnice iz leta 1938.).

13. Delovna dolžnost. Po § 19. u. sk. d. morajo pomoči potrebne osebe opravljati odkazano jim delo. Če je za delo sposobna oseba

⁵⁷ Gl. Diefenbach, o. c. 974/5.

sama zakrivila, da je padla ona ali oseba, za katero je dolžna skrbeti, javnemu skrbstvu v breme, in če taka oseba delo vztrajno odklanja ali če se vztrajno odteguje vzdrževalni dolžnosti, jo sme upravno oblastvo na predlog začasno ali dokončno zavezane skrbstvene zveze, oziroma onega, ki ji mora povrniti stroške, oddati v delovni zavod ali v drugo za delo primerno ustanovo ali napravo. Oddaja v kazenski zavod ni dopustna (§ 20. u. sk. d.). Ukrepi po § 20. u. sk. d. so dovoljeni samo pri osebah, starejših od 18 let. Namesto oddaje v delovni zavod je dovoljena tudi oddaja v kak vzgojevalni ali zdravstveni zavod (za pijance, morfiniste itd.), v katerem je možna primerna zaposlitev. Oddajo odreja v mestnih okrožjih župan, na Dunaju od župana določeni urad, v občinskih zvezah pa okrajni glavar, v čigar območju biva oseba v času, ko se stavi predlog glede njene oddaje. Zoper oddajo so dovoljena v u. u. A. predvidena pravna sredstva. Iz zaslužka oddane osebe se morajo v prvi vrsti kriti stroški njenega vzdrževanja, nato oskrbni stroški za rodbino, morebitni ostanek pa se vroči osebi pri odpustu iz zavoda. Če ne zadostuje zaslužek za kritje navedenih stroškov, zadene razlika skrbstveno zvezo, ki nudi začasno oskrbo; slednja pa sme zahtevati povračilo od dokončno zavezane skrbstvene zveze. Pri pripravi in izvedbi oddaje morajo policijska oblastva nuditi potrebno pomoč. Oseba se odpusti iz zavoda, ko odpadejo pogoji za oddajo ali ko se doseže namen oddaje (§ 16. u. u. A.).

14. Dolžnost povračila stroškov po podpirancu in po drugih osebah je podrobno urejena v §§ 21. do 25. b) u. sk. d. Tu bodi samo omenjeno, da sme podpiranec po § 25., odst. 5., te uredbe odkloniti povračilo stroškov, ki so nastali z njegovim zdravljenjem zaradi nalezljive spolne bolezni v smislu zakona o pobijanju spolnih bolezni z dne 18. februarja 1927 (drž. zak. I str. 61) ali zaradi jetičnega obolenja,⁵⁸ če in kolikor ne bi bilo umestno, da se zahteva povračilo. Povračilo stroškov se odreja z odločbo, zoper katero je dopustno redno pravno sredstvo. Postopek je določen v §§ 17. in 18. u. u. A.

15. Povračilni zahtevki drugih oseb do skrbstvenih zvez. Ker nima u. sk. d. posebnih določb, kako je treba postopati, če dá kdo komu v nujnih primerih potrebno pomoč, so se morali prej taki primeri presoditi po določbah o poslovodstvu brez naročila (negotiorum gestio). Sedaj pa določa § 19. u. u. A., da mora skrbstvena zveza povrniti osebi, ki je nudila komu v stiski potrebno pomoč, one stroške, ki bi jih bila morala v danem primeru sama trpeti. Pogoj je, da je prejela skrbstvena zveza obvestilo o dani pomoči v enem tednu.⁵⁹

⁵⁸ Po § 8. našega zakona o bolnišnicah z dne 27. februarja 1950, »Službene novine« št. 52-XVIII, padejo stroški za zdravljenje siromašnih bolnikov v bolnišnicah v breme države, če ima bolnik duševno bolezen, odprto tuberkulozo ali spolno bolezen, dočim plačuje stroške za zdravljenje ostalih bolni bano vina, v kateri ima bolnik domovinsko občino, oziroma samostojna zdravstvena občina.

⁵⁹ Preiser, o. c. 594.

16. Sporno postopanje v skrbstvenih stvareh. Po § 21. u. u. A. je odločal o zahtevkih rajhovske skrbstvene zveze proti avstrijski skrbstveni zvezi pristojni avstrijski deželni glavar, oziroma pri zahtevkih proti dunajski okrajni in deželni skrbstveni zvezi dunajski župan; o zahtevkih avstrijske skrbstvene zveze proti rajhovski skrbstveni zvezi pa je odločalo oblastvo, določeno v nemških deželnih predpisih. Zoper te odločbe je bila dopustna edinole pritožba na zvezni urad za domovinstvo (Bundesamt für Heimatwesen) v Berlinu, ki je bilo posebno, za te primere pristojno, kolegialno sestavljeno upravno sodišče, ki je odločalo dokončno. Odločbe tega sodišča, ki so objavljene v velikem številu zvezkov, so odločilno vplivale na skrbstveno prakso upravnih oblastev. Za postopanje pred navedenim upravnim sodiščem so veljali posebni, v § 21. u. u. A. navedeni predpisi.

§ 2. uredbe o poenostavljenju skrbstvenega prava z dne 7. oktobra 1939, drž. zak. I str. 2002, je bil § 21. u. u. A. razveljavljen ter je stopil na njegovo mesto § 29. u. sk. d. v besedilu pravkar navedene uredbe. § 29. u. sk. d. določa v glavnem:

Spore med skrbstvenimi zvezami odloča dokončno nadzorno oblastvo skrbstvene zveze, zoper katero je naperjen zahtevek. Za okrajne in deželne skrbstvene zveze Berlin, Hamburg, Bremen in Dunaj sme izdati državni notranji minister posebne predpise.⁶⁰ Če je v kakem konkretnem primeru več skrbstvenih zvez zavezanih in več oblastev pristojnih za odločitev, določi, če so vse skrbstvene zveze v isti deželi, vrhovno deželno oblastvo, sicer pa državni notranji minister, katero oblastvo naj izda odločbo (odst. 1.).

Le izjemoma, t. j. v načeloma važnih primerih ali kadar zahtevajo to posebne okoliščine, sme odločujoče oblastvo dopustiti zoper to odločbo pritožbo, o kateri odloča dokončno državni notranji minister sporazumno z državnim ministrom za delo ali od njih poverjeno oblastvo. Navedena ministra, oziroma poverjeno oblastvo smejo pritožbo zavrniti, če ne priznajo načelne važnosti ali posebnih okoliščin konkretnega primera (odst. 2.).

V postopanju se smejo pričé in izvedenci zaslišati tudi pod prisego (odst. 3.), vendar smejo zaprisegati samo uradniki, ki so usposobljeni za sodnika ali za višjo upravno službo (odst. 2. okrožnice iz op. ⁶⁰).

Odločbe so za upravna oblastva in sodišča obvezne (odst. 5.). V spornih skrbstvenih stvareh odloča torej praviloma samo ena, in sicer upravna stopnja.

§ 3. uredbe o poenostavljenju skrbstvenega prava odreja razpust zveznega urada za domovinstvo in vsebuje zadevne prehodne odredbe.

17. Prehodne in zaključne odredbe. §§ 23. do 36. u. u. A. vsebujejo nadrobne določbe o prehodu s prejšnjega stanja ubožnega

⁶⁰ Prim. okrožnico ministrov za notranje posle in delo z dne 12. oktobra 1939, ministr. list rajhovskega in pruskega ministrstva za notranje posle števil. 2109/1939.

skrbstva v republiki Avstriji na stanje, uvedeno z u. u. A. § 35. predvideva izdajo potrebnih izvršilnih in dopolnilnih predpisov kakor tudi predpisov, s katerimi naj se določi, kateri avstrijski državni, oziroma deželni zakoni in uredbe se z u. u. A. razveljavijo in kateri ostanejo še dalje v veljavi. —

V smislu § 35. u. u. A. je izšla uredba državnega namestnika (avstrijske deželne vlade) o prilagoditvi skrbstvenega prava v Avstriji (Fürsorgeüberleitungsverordnung), ki je bila objavljena v zakoniku za deželo Avstrijo z dne 24. novembra 1938, št. 599, in ki je stopila dne 1. oktobra 1938, torej hkrati z u. u. A., v veljavo.

Po čl. II te uredbe so izgubili v Avstriji na dan 1. oktobra 1938 veljavo vsi predpisi, ki so v nasprotju s pravnim stanjem, uvedenim z u. u. A. K tem razveljavljenim predpisom spadajo zlasti:

1.) § 1., dalje IV. oddelek, kakor tudi §§ 38., 39., 43. in 44. zakona z dne 3. decembra 1863, drž. zak. št. 105, o ureditvi domovinskih razmerij, v besedilu zakonov drž. zak. št. 222/1896, zv. zak. št. 286/1925, zv. zak. št. 355/1928 in zv. zak. št. 199/1935, skratka vsi predpisi, po katerih je bila za ubožno skrbstvo pristojna domovinska občina;

2.) izvršilni zakoni avstrijske zvezne države in bivših avstrijskih dežel k noveli domovinskega zakona iz leta 1935, zv. zak. št. 199/1935;

3.) zakon z dne 27. julija 1871, drž. zak. št. 88, o ureditvi policijske odprave in odgonstva, izvzemši §§ 3., t. b., 10., 11., 14., 15., odst. 1., 17., 18. in 19. Pač pa ostanejo v smislu čl. VIII. gori navedene uredbe do nadaljnjega v veljavi predpisi o postajah za oskrbo v naravi (državni okvirni zakon z dne 27. maja 1885, drž. zak. št. 89 in izvršilni deželni zakoni),⁶¹ vendar nosi stroške dokončno okrajna skrbstvena zveza, v katere območju je postaja;

4.) ubožni zakoni za Gradiščansko, Zgornjo Avstrijo, Tirolsko in Dunaj, vsi iz leta 1928.

Glede ubožnih zakonov ostalih avstrijskih zveznih dežel in gotovih ubožnopravnih predpisov Zgornje Avstrije določa čl. III. uredbe, da zgubijo dne 31. marca 1939 v celoti veljavo, če ne odredi dotlej deželni glavar z uredbo, da ostanejo določeni predpisi teh zakonov v veljavi, dalje če ne prilagodi teh predpisov novemu pravnemu stanju in če jih ne objavi v novem besedilu.

Čl. V. prepoveduje tako imenovano vložništvo (»Armeneinlage«) ali preskrbo v naravi od hiše do hiše od 1. aprila 1939 dalje popolnoma.

⁶¹ Postaje za oskrbo v naravi so se v Avstriji zelo obnesle. V okrajih in deželah, v katerih so bile take postaje, je število sodnih obsodb po zakonu z dne 24. maja 1885, drž. zak. št. 89 (»vlačugarski zakon«), ki vsebuje kazenske določbe za delomržeže in potepuhe, znatno padlo; tega pojava v okrajih in deželah brez teh postaj ni bilo opaziti (Bartsch, o. c. 1004). Na Štajerskem so bile postaje za oskrbo v naravi uvedene z zakonom z dne 30. oktobra 1888, dež. zak. št. 50 (novela z dne 13. junija 1892, dež. zak. št. 26 in izvršilna uredba z dne 11. julija 1892, dež. zak. št. 34). Kranjska, Koroška in še nekaj drugih avstr. dežel takih postaj niso imele.

Po čl. VII. ostane v avstrijskih deželah v veljavi državni zakon o bolnišnicah z dne 15. julija 1920, drž. zak. št. 527, v besedilu zakona z dne 3. februarja 1923, zv. zak. št. 72, z izjemo § 47., ki vsebuje določbe o povračilu oskrbnih stroškov. Navedene določbe, kakor tudi določbe zakona z dne 17. februarja 1864, drž. zak. št. 22, glede oskrbnih stroškov v javnih porodnišnicah in umobolnicah, prestanejo veljati dne 1. aprila 1939. Ista načela kakor za navedene zakone veljajo tudi za njih izvršilne uredbe. —

Z u. u. A. ter z uredbo o prilagoditvi skrbstvenega prava v Avstriji je bilo celotno ubožno skrbstvo dokončno odvzeto domovinskim občinam ter preneseno na okrajne in deželne skrbstvene zveze ter so bili vsi predpisi, ki so se kakor koli nanašali na pristojnost domovinskih občin v stvareh ubožnega skrbstva, razveljavljeni. —

S prenosom ubožnega skrbstva na okrajne in deželne skrbstvene zveze je zgubila domovinska pravica, kakor je bila dotlej urejena v avstrijskih predpisih, velik in v vsakdanjem življenju najvažnejši del svoje vsebine. K domovinski pravici pa ne spada samo ubožna oskrba, marveč tudi pravica do nemotenega bivanja v domovinski občini ter nekaj drugih pravic.⁶² Oglejmo si tedaj usodo teh pravic po ukinitvi § 1. domovinskega zakona iz leta 1863.

Z razveljavljenjem § 1. domovinskega zakona iz leta 1863. je bila v Avstriji pravica do nemotenega bivanja v domovinski občini odpravljena. Ustreznega nadomestila v nemški zakonodaji ni. Rajhovski zakon o svobodnem gibanju (Gesetz über die Freizügigkeit) z dne 1. novembra 1867, zv. zak. str. 55, priznava sicer v § 1. načeloma vsakemu državljanu pravico, da se sme v vsakem kraju naseliti, oziroma v njem bivati, in da ga oblastva ne smejo pri tem ovirati. Od tega načela pa je že v tem zakonu samem, pa tudi v drugih zakonskih predpisih nekaj izjem, n. pr. v § 50. u. sk. d., ki je sličen § 13., odst. 1. in 2. u. u. A. Po poslednjem paragrafu se sme (z nekimi izjemami) prepovedati pomoči potrebni osebi nadaljnje bivanje v občini, če ni ta občina v območju dokončno zavezana skrbstvene zveze. Bivanje pomoči potrebnih oseb v občinah izven območja dokončno zavezane skrbstvene zveze je tedaj, če se ne oziramo na izjeme, omejeno; ne more se pa po § 15. u. u. A. prepovedati bivanje na ozemlju dokončno zavezane skrbstvene zveze. Pač pa se tako bivanje lahko omeji na podlagi § 14. u. u. A., kajti dokončno zavezana deželna skrbstvena zveza preda lahko podpiranca kaki okrajni skrbstveni zvezi svojega območja, le-ta pa sme

(Dalje prihodnjič.)

⁶² Prim. n. pr. § 6. v zvezi s § 8. štaj. občinskega reda z dne 2. maja 1864, dež. zak. št. 5, po katerih imajo domačini (Gemeindeangehörige), t. j. osebe, ki imajo v občini domovinsko pravico, kakor tudi občinski sodrugi (Gemeindengenossen), ki te pravice nimajo, v občini pravico do nemotenega bivanja, do uživanja občinske imovine in do aktivne in pasivne volivne pravice v občinski odbor po predpisih volivnega reda. Obe skupini imata po občinskem redu skupno označbo »občani« (Gemeindemitglieder). Da je pojem »občanstva« neuporaben in da je povzročil v odnosu občinskih redov do predpisov domovinskega zakona silno zmešnjavo, je duhovito prikazal Brockhausen v svoji knjigi »Die österreichische Gemeindeordnung«, Dunaj 1905, 2. poglavje in nasl.

Upravnokazensko lovsko pravo v dravski banovini.

Izza brezustavne dobe, ki je trajala od 6. januarja 1929¹ do 5. septembra 1951², se je tudi upravno pravo v naši kraljevini dokaj izkristaliziralo. Država je stremela, da uredi in poenostavi ter po možnosti poenoti dotedanjo pravno snov po enotnih vidikih. To je narekoval z večstoletnim zgodovinskim kulturno-političnim razvojem nastali pravni položaj jugoslovanskih pokrajin, ki so tvorile različna pravna območja že v civilnem, a kaj šele v upravnopravnem pogledu. Kajti upravno pravo je bilo že od nekdanj zapostavljani pastorek pri pravnih materijah, ki so, zlasti kar se tiče civilnega prava, našle že v rimskih juristih spretne in in odlične interpretatorje. Ni čuda, ako je tedaj država skušala pospešiti tudi razvoj upravnega prava, potem ko je uvidela, da to pravo zavzema vse bolj širok obseg. Saj se je obseg poslov, ki jih presojata zakonodaja, zlasti pa sodstvo, doslej obdržal skoraj na isti črti, zaradi česar je vse novo nastalo nekako samo od sebe prešlo v pristojnost upravnih oblastev, zlasti glede na pojem uprave, ki naj bo po veljavni teoriji vse, kar ni sodstvo niti zakonodaja.³

Med posle, ki jim niso sodna oblastva iz zgolj formalno organizatoričnih ter konstitutivnih pa tudi iz praktično-zgodovinskih razlogov posvečala ustrezne pozornosti, spada tudi lovsko pravo. To pravo je bilo namreč izza srednjega veka do preteklega stoletja kraljevski regal,⁴ zaradi česar njegova pravna presoja ni bila niti aktualna, ker se ni tikalo širših narodnih plasti.

Ob nastanku Jugoslavije je bilo tudi lovsko pravo v vseh šestih pravnih območjih⁵ različno urejeno, ne glede še na to, da je bilo n. pr. še v pokrajinah, ki danes tvorijo dravsko banovino, v veljavi petero raznovrstnih lovsko-pravnih predpisov. Sama od sebe se je v enotni državi morala torej javiti težnja, da se ti predpisi poenotijo ali vsaj drug drugemu približajo po enotnih vidikih. To še tem bolj, ker se dejanski politični razvoj kraljevine Jugoslavije doslej ni nagibal k parlamentarni državni ureditvi, vsaj ne kakor gleda parlamentarizem Francoz Esmein.⁶

¹ Ko je blagopokojni Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj s proklamacijo sistiral Vidovdansko ustavo (z dne 28. junija 1921).

² Z objavo nove ustave (Sl. list št. 538/53 iz leta 1951), ki še sedaj velja, dopolnjena oziroma izpremenjena z uredbo o banovini Hrvatski z dne 26. avgusta 1959, Sl. list, št. 450/70 iz leta 1959.

³ Dr. Krbek Ivo: Upravno pravo I, 1929, Zagreb.

⁴ T. j. osebno kralju pridržana pravica.

⁵ Slovenija z Dalmacijo, Hrvatska in Slavonija, Bosna in Hercegovina, Crna gora, Srbija ter Vojvodina.

⁶ Ministri se morajo jemati iz strank parlamentarne večine, specialno iz večine parlamentarcev samih; logično je, da so ministri člani parlamenta, toda to ni pogoj; redoma dobivajo samo šefi parlamentarnih večin ministrske po-

Neposredno po prestanku brezustavne dobe, ki je bila glede naše zakonodaje najbolj plodovita, je izšel za vso državo enoten zakon o lovu z dne 5. decembra 1931, ki je glede na njegova določila v § 113. v dravski banovini dobil obvezno moč 13. marca 1935, ko je bila v »Službenih Novinah kraljevine Jugoslavije« z dne 13. marca 1935, št. 59/XIV/150, objavljena banovinska lovska uredba dravske banovine III/7 št. 1639/5 z dne 20. februarja 1935.

*

Zakon o lovu razpada načelno v dva glavna dela. Prvi del vsebuje norme o razvrstitvi divjadi, o lovski pravici vobče, kje se sme ta pravica izvajati, kako se pridobi in kako se sme izvrševati, kdo nadzira to izvrševanje, o škodi v zvezi s tem izvrševanjem in o dolžnostih lovskih upravičencev; to so materialne in formalne občne upravne lovskopravne določbe. Drugi del vsebuje kazenske določbe za primer, da lovski upravičenci sami ali druge osebe prekršijo določbe formalnega, še bolj pa materialnega značaja; te kazenske določbe so materialne in formalne upravnokazenske odredbe⁷ zakona o lovu.

Formalne občne upravne določbe zakona o lovu so vsebovane že v samem zakonu o lovu, še bolj pa v banovinski lovski uredbi k temu zakonu, subsidiarno pa veljajo zanj pač tudi civilni procesualni predpisi (n. pr. civilnopravdni, izvršilni postopnik), kolikor posebnih vprašanj ni moči rešiti po predpisih zakona o občnem upravnem postopanju z dne 9. novembra 1930.⁸ Formalne upravnokazenske določbe in predpisi pa so skoraj v celoti obravnavani izven predpisov zakona o lovu, izvzemši § 91. zakona o lovu, kjer je predpisana pristojnost za pregon bodisi v krajevnem bodisi v stvarnem pogledu, ter § 93. tega zakona, ki določa, kako se uvede postopek, ter § 95. istega zakona, ki določa, kaj naj vsebuje izrek zadevne kazenske razsodbe. Pričakovani zakon o prekrških, ki bo predvidoma predpisal tudi upravnokazensko formalno (procesno) pravo, še vedno leži le kot projekt zakona v miznici ministrstva pravde v Beogradu, čeprav se je kot osnutek zakona o prekrških obravnaval že 3. novembra 1927 kot predlog tedanjega ministra pravde.⁹ Iz tega dejstva in iz dejstva, da zakon o občnem upravnem postopanju v § 2., toč. 1., izrečno izključuje svojo veljavnost oziroma uporabo za upravnokazensko formalno

ložaje. Ekstremni zaključek bi bil ta, kakor da sam parlament izbira ministre. Parlament kontrolira ministre (dr. Krbek Ivo: Upravno pravo I, 1929, Zagreb).

Za parlamentarni režim se zahteva ne le skladnost vlade s parlamentom, ampak tudi skladnost parlamenta z javnim mnenjem (dr. Pitamic Leonid: Država, 1927, Ljubljana).

⁷ Kakor obstoji v prvosodnih materijah razlikovanje med civilnim in kazenskim pravom, tako je opaziti tudi pri upravnem postopanju razlikovanje zakonodavca med občnim upravnim in upravnokazenskim postopanjem (prim. § 2. in naslov zakona o občnem upravnem postopanju) ter torej tudi med občnim upravnim materialnim in formalnim ter med upravnokazenskim materialnim in formalnim pravom. To razlikovanje je konstitutivno

⁸ Sl. list št. 26/4 iz leta 1931.

⁹ Dr. Dušana M. Subotića.

(procesno in seveda materialno) pravo, je moči nedvomno zaključiti, da se morajo v tem pogledu uporabljati samo zakoniti predpisi, ki so veljali in ki veljajo še danes. To so pri nas razni upravno-pravni zakoni oziroma še avstrijske naredbe, ki so po razglasu bivše Narodne vlade SHS v Ljubljani z dne 31. oktobra 1918, »Uradni list Narodne vlade SHS« števil. 1/1 iz leta 1918., in z zakonom, s katerim se začasno podaljšuje veljavnost zakonitih predpisov o kaznovanju prekrškov, z dne 31. decembra 1929, Uradni list števil. 99/22 iz leta 1929/1930, še vnaprej obdržale zakonito moč ter so glede na drugi odstavek § 113. zakona o lovu slejkoprej v veljavi. Subsidiarno in analogno pa veljajo v tem pogledu tudi ustrezne določbe sodnega kazenskega postopnika z dne 16. februarja 1929 (Uradni list števil. 311/75 iz leta 1929.) z vsemi poznejšimi izpremembami.

*

Občno upravno formalno, še bolj pa materialno lovsko pravo je tudi v dravski banovini dokaj obravnavano ter obstoji glede tega malo nerešenih, kočljivih ali vsaj spornih vprašanj. To je znak vsestranske aktualnosti lovske panoge. K temu je med drugim¹⁰ mnogo pripomogla judikatura upravnega sodišča za dravsko banovino v Celju, ki je mnogim vprašanjem v tem pogledu dodalo pravilne odgovore z razlago in ob sporih zavzelo pravno utemeljeno stališče, kolikor jih ni izpremenil državni svet v Beogradu. Ta je kot najvišji upravnosodni forum v kraljevini Jugoslaviji posameznim nejasnim občnim upravnim formalnim in materialnim lovskopravnim vprašanjem dal dokončno tolmačenje.

Drugače pa je z upravnokazenskim formalnim in materialnim pravom, ki vsaj doslej ni bilo predmet tolikih načelnih rešitev upravnega sodišča in državnega sveta. To pa mestoma zato ne, ker so se kot okrivljeni obtoževali večidel manj imoviti, mestoma v upoštevni pravnih predpisih nevešči ljudje, zlasti divji lovci, ki niso hoteli upravnokazenskega postopanja tirati dalje, ampak so se zadovoljevali z razsodbo prve ali vsaj druge upravne inštanče bodisi iz razloga, ker so se v celoti čutili krive ali pa so smatrali izrečeno kazen za pravilno ali še celo nizko odmerjeno.

MATERIALNE UPRAVNOKAZENSKÉ LOVSKOPRAVNE DOLOČBE.

Materialno upravnokazensko lovsko pravo je skupnost pravil, ki določajo vsebino in obseg lovskopravno kaznivih dejanj ter vsebino in obseg sankcij¹¹ zbog storitve teh dejanj.

¹⁰ Predvsem naj se omeni Šivic-Žnidaršičev »Lovski zakon — zbirka lovskih predpisov z razlago« kot prva tovrstna knjiga.

¹¹ Sankcija v smislu zakona o lovu je vnaprej predpisan in v odredjeni obliki javno objavljen ukrep, ki ga izvede država napram onemu, ki ostvari v lovskopravnih materialnih določbah vnaprej predpisani in v določeni obliki javno objavljeni dejanski stan. — Čeprav je kazen le ena izmed sankcij, bo pojem »kaznivo dejanje« tudi tod uporaben, zlasti ker pri kršitvi lovskega prava vselej nastopa kazenska sankcija bodisi sama bodisi z drugimi sankcijami, toda je vselej glavna in samostojna.

Materialno upravnokazensko pravo je v zakonu o lovu obravnavano kot VI. poglavje v §§ 85.¹² do 95., ki nosi nadpis (kot interlinearno rubriko) »kazenske določbe«. Pod tem je nadpis »kazni«, ki vsebuje §§ 85. do 91., ter nadpis »odškodnina«, ki vsebuje §§ 92. do 95.

Ta razporedba upravnokazenske snovi v zakonu o lovu je primerna v toliko, kolikor so kazenske odredbe — sicer brez notranje povezanosti — vsebovane na enem mestu; nepopolna in hibna pa v toliko, kolikor tvorijo izvestna kazenska določila sama dejanski stan kaznivega dejanja, mestoma pa se ti kazenski predpisi pozivajo na paragrafe izven tega poglavja (n. pr. § 85., točka 2.: »Kdor se pregreši proti odredbam iz § 55. tega zakona...«) brez podrobne opredelitve dejanskega stanu kaznivega dejanja. Netočnost in nepopolnost razporeditve snovi je moči opaziti tudi v tem, ker so pod medvrstno rubriko »odškodnina« vsebovane tudi določbe izrazito formalnega upravnokazenskega značaja (§ 93.: oficialnost postopka; § 95.: vsebina izreka — dispozitiva — v kaz. razsodbi).

*

Po razpisu bana dravske banovine II. št. 13056/1 z dne 27. aprila 1957 je treba ob nedostajanju posebnih upravnokazenskih norm v materialnem pogledu uporabljati določbe občnega dela kazenskega zakonika, t. j. §§ 1. do 90., z opustitvijo razlikovanja med kaznivimi dejanji, storjenimi naklepoma, in kaznivimi dejanji, storjenimi iz malomarnosti,¹³ ter z izjemo predpisov o pogojni obsodbi (§§ 65. do 68. k. z.) in o rehabilitaciji (§ 90. k. z.), ker se z upravnimi kazenskimi rozsodbami ne izreka izguba častnih pravic (§ 47. kaz. zak.), ter z izjemo, da je treba poskus ter nasnovatelj ali pomagača kaznovati le tedaj, če je to v upravnokazenskem zakonu predpisano.¹⁴

Ob upoštevanju cit. razpisa in iz analogne uporabe ustreznih določb občnega dela kazenskega zakonika je moči dalje zaključiti, da je treba v upravnokazenskem postopanju glede na zakon o lovu v materialnem pogledu poleg kazni v primerih, ki jih zakon o lovu v § 90. izrečno in taksativno predpisuje, uporabljati tudi očuvalne odredbe stvarnega značaja (§§ 50. in 59. kaz. zak.).

*

Zakon o lovu v §§ 85. in 88. izčrpno (taksativno) navaja, katera so lovska kazniva dejanja; v § 89. pa odreja, da se kaznujejo

¹² Paragrafi brez navedbe zakona pomenijo paragrafe zakona o lovu.

¹³ I. pripomba: Tudi upravno sodišče v Celju je v konkretnem primeru zavzelo stališče, da za kaznivost po upravnih predpisih ni potreben naklep, izvršiti kaznivo dejanje, temveč da zadostuje že malomarnost (sodba št. A 465/58-8 z dne 7. febr. 1959).

II. pripomba: Kjer se imenuje upravno sodišče, je vedno mišljeno upravno sodišče za dravsko banovino v Celju.

¹⁴ Upravno sodišče je s sodbo št. A 36/59-7 z dne 28. febr. 1959 zavzelo stališče, da more biti kdo obsojen zbog nasrove ali pomoči le, če je bil dokazan njegov naklep nasrove ali pomoči, v kolikor ni že kazniv kot sosterilec.

tudi druga dejanja izven §§ 85. do 88., če so sicer prepovedana po zakonu o lovu. Spričo tega se ob upoštevanju § 1.¹⁵ kaz. zakonika z dne 27. januarja 1929, Ur. list štev. 310/74 iz leta 1929., v zvezi z zgoraj cit. banovim razpisom ne more s strani občnih upravnih oblastev (čl. 19. zak. o notranji upravi) ustanavljati kaznivost za v zakonu o lovu nepredvidena dejanja izven okvira v §§ 85. in 88. taksativno že navedenih in v zakonu o lovu v ostalem prepovedanih dejanj (§ 89.). To znači, da se ne more v zakonu o lovu v materialno-kazenskem pogledu uporabljati analogija.

V določbah VI. poglavja zakona o lovu (v zvezi s §§ 35., 50. in 59. kaz. zak.) sta normirani kot kazni samo zaporna in denarna kazen, kot očuvalna odredba stvarnega značaja pa izguba brezpravno prisvojene divjadi (divjačine)¹⁶, zasega lovskega orožja in pribora ter odvzem lovske karte. Stranskih kazni¹⁷ po zakonu o lovu ni niti ni očuvalnih odredb osebnega (personalnega) značaja. Nekako okrnelo očuvalno odredbo osebnega značaja je gledati v §§ 9., 14., 28. in 42.¹⁸ zakona o lovu.

Na tem mestu naj se omeni, da je namen kazni v kazenskem sodstvu bistveno drug od namena v upravnokazenskem postopanju. Kajti sodno kazensko pravo zasleduje namen, da se storilec kot kršitelj vnaprej danih pravil kot oseba poboljša ali pa onemogoči. Saj je to razvidno že iz izbora vrste kazni, ki streme večidel za omejitvijo storilčeve osebne svobode. Kaznovanje ima tedaj izrazito represiven (zatiralen) učinek. V upravnem — političnem — poslovanju pa ni toliko namen, da se storilec privede k zasluženju kazni, kakor stremeljenje, da se ohranijo in zaščitijo javni interesi in javna dobra, oziroma se omogoči izvedba raznovrstnih politik¹⁹. Upravno

¹⁵ § 1. kaz. zakonika se glasi: »Nihče ne sme biti kaznovan zaradi dejanja, za katero ni predpisal zakon, preden je bilo storjeno, da bo in kako bo kaznovan oni, ki ga stori.« Ta določba je vsebovana v ostalem že v čl. 8. ustave.

¹⁶ Dokaj ustaljena praksa razlikuje med pojmom »divjad« in »divjačina«; divjad naj bi bile žive, divjačina pa mrtve živali (ali njih deli). Izvirnik tega ne loči. — Zverjad je pojem zase.

¹⁷ I. pripomba: Po § 35., odst. 2. kazenskega zakonika sta stranski kazni izguba častnih pravic in izguba službe.

II. pripomba: Opredelitev in razvrstitev sankcij zaradi kaznivih lovskopravnih dejanj mora izhajati s stališča kazenskega zakonika, ki je v tem pogledu napram zakonu o lovu *lex specialis*, ki ga lovski zakon, kar se tiče kazenskih norm, čeprav je kasneje izšel, ni razveljavil (*lex generalis posterior non derogat legi speciali priori*).

¹⁸ § 9. določa med drugim, da se dražba ne potrdi, če je bil najboljši ponudnik v poslednjih petih letih ponovno kaznovan po zakonu o lovu;

§ 14. določa med drugim, da se zakupniku ob ugotovitvi, da je zakupnik brez oblastvene odobritve dal lovišče v podzakup ali izdajal za denar ali drugo odškodnino lovna dovoljenja, zakupna pogodba razveljavi, če je bil že enkrat kaznovan zaradi takega dejanja;

§ 28. odreja med drugim (v toč. 6.), da lovske karte ne morejo dobiti osebe, ki so kaznovane za kaznivo dejanje po §§ 14., 17. in 88. zak. o lovu;

§ 42. se ob določitvi kvalifikacije za lovskega čuvaja poziva na § 28.

¹⁹ Politika je izbiranje in smotrno spajanje ciljev, metod in sredstev, s katerimi se izoblikujeta ter preoblikujeta država in družba (Dr. Ogris Albin: Trgovinska politika, 1932, Ljubljana).

oblastvo zato operira — vsaj primarno — z denarnimi kaznimi, zlasti še, ker je zaporna kazen po upravnem pravu kazen najtežje vrste. Spričo tega imajo po upravnih oblastvih izrečene kazni predvsem preventiven (očuvalen) značaj.

1. Kazni.

Po zakonu o lovu predvideni kazni se spričo predpisov tega zakona izrekata bodisi kumulativno (§§ 87. in 88.), t. j. okrivljenec se obsodi na zaporno in denarno kazen, bodisi alternativno (§§ 85., 86., 87. in 88.), t. j. okrivljenec se obsodi na zaporno ali na denarno kazen. Predpis § 89. pa predvideva samo enotno, denarno kazen. Dodatne (supletorne) kazni v smislu § 45. k. z. zakon o lovu ne pozna.

Kjer je predpisana alternativna kazen, pa je bila n. pr. stranka obsojena — primarno — na denarno kazen, sme oblastvo izreči zaporno kazen kot nadomestno (subsidiarno)²⁰, n. pr. ob neizterljivosti.²¹

Upravnokazensko oblastvo je pri odmerjanju kazni vezano na zakoniti okvir med najmanjšino²² (legalni minimum) in največnino²² (legalni maksimum) kazni. Seveda pa bo — zlasti pri alternativnih kaznih — upoštevalo ob § 55. kaz. zak., da je zaporna kazen težja od denarne kazni, ter bo po § 70. kaz. zak. in z upoštevanjem zakonitega okvira odmerilo storilcu kazen po stopnji njegove kazenske odgovornosti.

*

I. Kazniva dejanja, ki so kumulativno kazniva po predpisih VI. poglavja zakona o lovu, so:

A. (§ 88.) Z zaporom od 5 do 14 dni in z denarno kaznijo od 150 do 1500 dinarjev:

1. kdor brez dovoljenja lastnika ali zakupnika vedoma lovi v njunem (pravilno: njegovem) lovišču;

2. kdor se pri kršitvi zakona o lovu maskira ali lovskemu nadzornemu organu zataji svoje ime ali navede napačno ime ali se mu upre z grožnjo ali s silo, kolikor v činu ni zapopadeno katero težje kaznivo dejanje.

Gornja kazen se za navedena dejanja lahko izreka tudi alternativno (§ 88., odst. prvi).

²⁰ Po čl. 69. zak. o notranji upravi se primarne denarne kazni, izrečene po zak. o notranji upravi, ob neplačilu v odrejenem roku izpremene v vnaprej določene zaporne, ki so na ta način sukcesivne (ne subsidiarne).

²¹ I. pripomba: Če zakon predpisuje alternativno kazen, se ob nedostajanju ustreznih predpisov jemlje za 1 dan zavora količnik največnine denarne kazni, deljene z največnino število dni zavora. — II. pripomba: Neizterljivost je pojem civilnega prava.

²² Dr. Dolenc M. - Maklešov A.: Sistem celokupnega kazenskega prava kraljevine Jugoslavije, 1934, Ljubljana.

Ad 1. Tu je mišljena bodisi oseba, katera vobče nima pravice do lova, bodisi oseba, ki je sicer lovski upravičenec, pa namerno prekorači meje svojega lovišča v cilju, da bi izvrševala lov. Predpogoj kaznivosti v tem pogledu ni, da bi nastal uspevek (t. j. hotena posledica), zlasti ne, ker je po tem predpisu kazniv tudi²³ oni, ki n. pr. vedoma v tujem lovišču lovi zaradi športa. Besedo »vedoma« je treba istovetiti z besedo »naklepoma«²⁴ (§ 16., odst. prvi, k. zak.), zlasti še, ker gre za dejanje, ki je po zakonu o lovu najteže kaznivo. Iz tega je moči dalje zaključiti, da po tem predpisu ni kazniv oni, ki n. pr. z namenom lova ne ve de prestopi meje svojega zakupnega lovišča, t. j. zbog malomarnosti (§ 16., odst. drugi, kaz. zak.).

Ad 2.: Pristavek »kolikor v činu ni zapopadeno katero težje kaznivo dejanje« glede na § 91., zadnji odstavek²⁵, zakona o lovu prav za prav ni potreben. Saj je to najtežja kazen po zakonu o lovu. Če pa dejanje presega okvir tega paragrafa, pa se že tako kvalificira po kazenskem zakoniku.

B. (§ 87.) Z zaporom od 1 do 10 dni in z denarno kaznijo od 100 do 1000 dinarjev:

1. kdor divjad, zaščiten z lovopustom, lovi med prepovedanim časom, oziroma lovi v prepovedanem ozemlju, četudi na lastnem lovišču;

2. kdor izda neresnično potrdilo o izvoru (poreklu) divjadi (divjačine);

3. kdor divjad, zaščiten z lovopustom, lovi z zankami, mrežami, pastmi ali na drug nedovoljen način, kolikor za to nima posebnega pooblastila;

4. kdor prekrši odredbe § 14. zakona o lovu;

5. kdor prekrši odredbe § 80. zakona o lovu;

6. komur se dokaže, da je s prekršiteljem pod točko 1. (zgoraj) bil v sporazumu, mu služil kot gonjač ali mu pomagal na kakršen koli način.

Gornja kazen se za navedena dejanja lahko izreka tudi alternativno (§ 87., odst. prvi).

Ad 1.: S »prepovedanim ozemljem, četudi na lastnem lovišču« je mišljena tista tretjina površine vsakega lovišča, ki se pogodbeno postavi v zadnjem zakupnem letu pod prepoved lova (§ 10. zak. o lovu); dalje pa tudi tista lastna lovišča (§ 4. zak. o lovu) [vseh javnopравnih korporacij — izvzemši državo — kakor tudi občinska, vaška, cerkveno-vakufska lovišča, lovišča agrarnih ali zem-

²³ To sledi iz pravnega načela: *Lege non distinguente nec nostrum est distinguere.*

²⁴ Naklep sestoji po teoriji (dr. M. Dolenc - A. Maklecov) iz védenja in hotenja; uspevek pa je hotena posledica. Če tedaj tod zakon o lovu ne predvideva še uspevka, ki je hotena posledica, ostane to védenje oblika naklepa, zlasti še, ker sicer nasprotuje pojmu malomarnosti (prim. § 16., odst. 2., kaz. zak.).

²⁵ ki določa, da kaznovanje po predpisih zakona o lovu ne ovira preganjanja po kazenskem zakoniku.

ljiških zajednic in tem podobna, izvzemši ona, ki jih uživa posamezna oseba (cerkveni dostojanstvenik, župnik itd.)), katera se dajejo v zakup na javni dražbi pri občnem upravnem oblastvu prve stopnje, bodisi da leži lastno lovišče na ozemlju, kjer je v veljavi že zakupni, bodisi kjer je v veljavi še regalni sistem²⁶ lova.

Ad 2.: Osebe, ki nudijo naprodaj divjad, divjačino ali njene dele, morajo vselej dokazati s posebnim potrdilom njen izvor; kupci pa smejo to kupovati le ob tem potrdilu, ki ga izda lastnik izločenega ali zakupnik (podzakupnik) občinskega lovišča, iz katerega divjad oziroma divjačina izvira. Krajevno pristojna občina potrdi — brez takse — pristnost podpisa v bloku vnaprej. Tako potrdilo velja osem dni, če gre za meso divjadi (divjačino), če pa za njeno kožo, pa en mesec, računajoč od dne, ko je bilo izdano. Le ob tem potrdilu smejo železnice, parniki in druga prometna podjetja prevzeti odpravo divjadi oziroma divjačine (§ 26. zak. o lovu).

Ad 3.: Drug nedovoljen način je lov s hrti, s skopci, s hrano, ki so ji pridejana omotična sredstva, z limanicami in vsemi ostalimi podobnimi sredstvi; dalje lovljenje jerebic, zajcev in fazanov na vozeh, avtomobilih, sankah ali z reflektorji; končno še lovljenje in preganjanje (dlakaste) divjadi in ptic (pernate divjadi) ob velikih zametih, snegu in poplavih ter lov z braki od 15. januarja do 30. septembra, ako ban ne odredi drugače (§ 21. zakona o lovu).

Navedene omejitve ne veljajo za lovskega upravičenca, če lovi divjad z mrežami ali drugimi pripravami za gojitvene ali naučne namene (§ 21. zak. o lovu). Če pa hoče kdor koli za naučne (ne pa gojitvene) namene ali za zbirke prosvetnih zavodov loviti ali ujeti določeno število divjadi v lovopustu, more to storiti s predhodnim banovim dovoljenjem, ki se izda ob pristanku lovskega upravičenca (§ 19., odst. drugi). — Po tem predpisu ni kazniv oni, kdor naklepno ali z malomarnostjo poškoduje in uničuje legla in gnezda ter pobira in uničuje jajca in mlado zaščiteno divjad, ker gre pri tem predpisu le za nedovoljen lov nemlade divjadi, zaščitene z lovopustom, ampak je kazniv po § 86., točka 6.

Ad 4.: § 14. zak. o lovu se glasi: »Podzakupi kakor tudi odstop zakupne pravice (cesija) občinskih lovišč so dovoljeni samo z odobritvijo občnega upravnega oblastva prve stopnje, ki o tem predhodno zasliši občino oziroma lastnika lovišča.

Število podzakupnikov obenem z zakupniki mora ustrezati površini lovišča (§ 11.²⁷).

²⁶ Regalni sistem pomeni, da si je država pridržala pravico lova na izvestnih zemljiščih, koder smejo loviti le osebe, ki dobijo dovoljenje za lov od pristojnih državnih oblastev. V dravski banovini je povsod v veljavi zakupni sistem lova.

²⁷ § 11. določa, da mora biti število zakupnikov sorazmerno z velikostjo lovišča.

Zakupniki lovišča ne smejo brez dovoljenja občnega upravnega oblastva prve stopnje nikomur izdajati lovnih dovoljenj za denar ali za kakšno drugo odškodnino. Od te prepovedi se izvzema samo dovoljenje za odstrel poedinih jelenov, divjih koz, srnjakov in divjih petelinov.

Če se ugotovi, da je zakupnik brez odobritve občnega upravnega oblastva prve stopnje dal lovišče v podzakup ali da je za denar ali kakšno drugo odškodnino izdajal lovna dovoljenja, in če je bil zakupnik že enkrat kaznovan zaradi tega dejanja (§ 28.), proglasi občno upravno oblastvo prve stopnje brez odloga njegovo zakupno pravico za ukinjeno in odda lovišče na stroške in nevarnost zakupnika na dražbi v ponovni zakup za 12 let v smislu § 13. tega zakona. Če med več zakupniki samo nekateri izmed njih kršijo gorenji predpis, se izključijo ti od pravice izvrševanja lova tako, da se v ničemer ne oproste obvez, ki izvirajo iz zakupne pogodbe. Pravice ostalih zakupnikov ostanejo nedotaknjene.«

Glede podzakupne površine je kr. banska uprava z razpisom III/7 št. 839/1 z dne 4. marca 1937 zavzela nastopno stališče:

»1. Ako oddaja zakupnik dele lovišča v podzakup, se sme izdati odobritev podzakupa po § 14., odst. prvem, zakona o lovu v zvezi z odstavkom drugim tega paragrafa in čl. 12.²⁸ banovinske lovske uredbe samo za površino z najmanj 500 ha in s pogojem, da si pridrži zakupnik najmanj 500 ha svojega zakupnega lovišča.

2. Odstopek od točke 1. te odredbe je dopusten samo v primerih, kadar odda zakupnik dele svojega lovišča v podzakup lovskemu upravičencu sosednjega lovišča (občinskega ali izločenega lastnega lovišča). Toda tudi v tem primeru mora ostati zakupniku najmanj 500 ha lovišča.«

Zakupnik se pogodbeno ne more obvezovati preko okvira svoje zakupne pogodbe.²⁹ Vsi morebitni pogodbeni dogovori v tem pogledu so neveljavni. Če pa zakupnik v sozakupni, odstopni ali podzakupni pogodbi drugemu pogodbeniku obljubi nekaj, kar je po zakonu izrečno prepovedano ali kar vobče nasprotuje zakonitim predpisom, je glede na predpis § 879. obč. državljskega zakonika vsa pogodba nična.³⁰

Ad 5. Po § 80. zakona o lovu nikakor ne sme lovsko društvo omejevati svojih članov glede svobodne udeležbe pri dražbi lovišč. Zaradi zlorabe v tem pogledu se po predpisu § 87., toč. 5., kaznuje kot krivec odgovorna fizična oseba, kakor tudi oni, ki mu zavestno (t. j. naklepno) pomaga, da napravi zlorabo. To je prvi primer, da je po zakonu o lovu kazniv pomagač.

(Dalje prihodnjič.)

²⁸ Čl. 12. banovinske lovske uredbe določa, da so lovske družbe dopustne le v razmerju, da pridejo na prvih 500 ha največ trije člani, na vsakih nadaljnjih polnih 500 ha lovne površine pa še po 1 družabnik; vendar taka družba v nobenem primeru ne sme presegati števila 12 družabnikov.

²⁹ Po načelu: *Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet.*

³⁰ Zato bi pogodbenika ob neizpolnjevanju take pogodbe civilnopravno niti ne odgovarjala za pogodbeno nezvestobo.

Iz Županske zveze

Naše letošnje skrbi.

(Z županskih sestankov.)

V dneh 21., 22. in 28. decembra 1940 je Županska zveza priredila v Mariboru, Celju in Ljubljani tri županske sestanke oziroma tečaje večjega obsega, ki jim je bil glavni namen, da se župani čim bolj seznanijo s prehranjevalno akcijo, ki se je v državi pravkar organizirala in je bila zaradi svoje velike važnosti v ospredju vsega zanimanja in takrat najnujnejši organizacijski posel tudi za občine. Glavni predavatelj na tečajih je bil predsednik »Prevoda« g. minister n. r. Franc Snoj. Udeležba je bila v Mariboru in Celju stoodstotna, v Ljubljani zaradi hudega mraza, ki je prav tiste dni dosegel svoj višek in razširil gripo mladane v vse družine, nekoliko manjša.

Ni prostora, da bi podali zanimivo poročilo g. predsednika, pa tudi ni potrebno, ker ga je velika večina županov neposredno slišala in ker smo začetne organizacijske težave med tem premagali in občinski preskrbovalni uradi že povsod poslušajo. Tudi »Samouprava« je prinesla v svoji novembrski in decembrski številki dva informativna članka o organizaciji prehrane v Sloveniji izpod peresa »Prevodovega« tajnika g. L. Nagodeta.

Na omenjenih sestankih so župani iznesli precej vprašanj in predlogov, nekaj v zvezi s prehranjevalno akcijo, nekaj v drugih stvareh. O teh predlogih se je razpravljalo in Županska zveza jih je predložila pristojnim oblastvom. Vedno znova se vidi, kako koristni so širši županski sestanki in tečaji, ki odkrivajo odprta vprašanja in hibe v upravi in dajejo oblastvom iniciativo za njih odpravo in za smotno in uspešno organizacijo novih upravnih nalog. O teh predlogih hočemo nekaj povedati in poročati, kaj se je nanje pokrenilo.

V ospredju je stalo vprašanje, kako naj si pribavijo sredstva za nakup živil tiste občine — in teh ni malo — ki nimajo razpoložljivega denarja. Deloma je bilo to vprašanje rešeno z dvema razpisoma banske uprave (IV št. 25508/1 z dne 10. dec. 1940 in II št. 36278/2 z dne 19. dec. 1940), s katerima je banska uprava na intervencijo Županske zveze občinam načelno dovolila, da smejo za prehranjevalne namene najemati posojila iz fondov upravne in šolske občine (stavbnih fondov za šole, obč. domove, ceste itd.); posojila se morajo iz izkupička prodanih živil takoj vrniti, morebitni primanjkljaj pa pokriti v teku proračunskega leta iz občinskih proračunskih sredstev. Toda tudi občin, ki bi imele naložene take fonde, ni dosti. Treba bo najemati posojila izven občine, pri denarnih zavodih samoupravnih edinic in pri združnih posojilnicah (rajfajznovkah). Ta posojila pa zelo ovira, če ne docela onemogoča dolgotrajni večinstančni odobritveni postopek po § 81. zakona o občinah. Zato je Županska zveza kralj. banski upravi predlagala, da se člen 5 uredbe o preskrbovalnih ustanovah, ki oprošča občinska posojila, najeta pri direkciji za prehrano, potrebe odobritve takih posojil po ministrstvu (§ 81. z. o.), razširi na vsa posojila, ki jih občina kjer koli najame za pribavo denarnih sredstev svojemu preskrbovalnemu uradu. Zadeven predlog je banska uprava medtem že predložila pristojnim ministrstvom. Če bo tam sprejet, bo občinam mogoče najeti za prehranjevalne namene kratkoročna posojila brez vsake predhodne odobritve pri eni domačih posojilnic, ki je najbolj pri roki. Postopek bo hiter in čisto posloven, kakor so tudi občinski prehranjevalni uradi poslovne ustanove in ne oblastva.

Pri rajfajznovkah, kolikor so zadrage z neomejenim jamstvom, ovira neposredno najemanje posojil po občini obveznost posojilojemalca, da pristopi k zadrugi kot član in prevzame s tem jamstvo za vse njene obveznosti. Ker banska uprava občinam članstva pri takih zadrugah načeloma ne dovoljuje — bilo bi za občino res preriskantno — na drugi strani pa, ker ne kaže, da se zaradi prehranjevalnih posojil predere načelo neomejenega osebnega jamstva, na katerem te posojilnice slonijo, bo treba, kakor je v mnogih občinah že

doslej v navadi, da najame posojilo župan ali kak občinski odbornik v svojem imenu, občina pa prevzame jamstvo za to posojilo. V takem primeru jamči občina samo za višino najetega posojila, posojilodajalec proti občini pa je župan oziroma odbornik, ki je posojilo najel. Ovire torej odpadejo. Seveda more občina najeti posojilo tudi pri privatniku, premožnejšem občanu, če ga dobi.

Zgoraj omenjeni člen 5 uredbe o preskrbovalnih ustanovah (enako tudi člena 7 in 8 »Natančnejših določb« Služb. list št. 50/4 iz leta 1941.) govori o prehranjevalnih posojilih občin pri direkciji za prehrano. Kakor pa smo informirani, ta direkcija posojil občinam ne bo dajala. Pač pa sporoča »Prevod« v svoji zadnji okrožnici (Dodatek k okrožnici št. 2 z dne 22. jan. 1941), da bo dajala posojila podružnica Privilegirane agrarne banke v Ljubljani, na katero naj se občine neposredno obračajo.

Pribava denarnih sredstev za prehrano bo s tem, čeprav malo kasno, urejena, ne glede na to, da bodo trgovci in zadruga, ki jim je po večini poverjena razdelitev živil, nabave lahko tudi sami takoj poravnavali, oziroma s svoje strani kreditirali.

Drugo važno vprašanje je bilo, kako naj se pospeši dovoz živil, v glavnem koruze, ki traja od naročila pa do prejema zdaj do 6 tednov, koruze pa zlasti v industrijskih občinah primanjkuje. Županska zveza je intervenirala pri banski upravi in neposredno pri »Prevodu«, da zastavi vse sile, da se dovoz pospeši. V prvi vrsti so počasnemu dovažanju seveda krive današnje prometne prilike.

Težave povzroča tudi preskrba koruze socialno najšibkejšim slojem. »Prevod« zahteva pri vagonskih pošiljkah koruze plačilo v 7 do 10 dneh in pravi, da tega roka ne more podaljšati, ker bi bilo njegovo nakupovanje sicer onemogočeno. Tako morejo občine oddajati koruzo samo proti takojšnjemu plačilu in torej samo tistim, ki imajo denar. Revni sloji si potemtakem koruze ne morejo nabaviti. Socialno skrbstvo je povzročalo že zdaj občinam veliko težav; zaradi narasle draginje in podražitve najnujnejših življenjskih potrebščin pa presega to breme že finančno zmožnost večine občin. Zato so župani na omenjenih treh sestankih soglasno sklenili resolucijo z zahtevo, da se uvede v dravski banovini socialna davščina, da se pri bogataših poiščejo sredstva za vzdrževanje najbednejših. Resolucijo podajamo na koncu. Soglasno je bilo tudi sklenjeno, naj s temi sredstvi razpolaga občinski prehranjevalni odbor in naj se podpore dele samo v naravi.

Končno je bilo soglasno sklenjeno, naj se za vse vrste najnujnejših živil uvedejo karte. To se je medtem za moko in kruh že zgodilo.

Na vseh sestankih je bilo dalje sklenjeno, da se naprosi banska uprava še za naslednje ukrepe:

Pri obravnavi bodočih občinskih proračunov za razdobje april—december 1941 naj se po možnosti puste krediti v posameznih postavkah takšni, kakor jih bodo postavile občine, ker one najbolj poznajo svoje razmere in potrebe;

Z ozirom na določilo čl. 5. uredbe o spremembah in dopolnitvah zakona o državni trošarini, s katerim je občinska trošarina maksimirana na 50 din od 100 litrov vina in na 5 din od hl stopnje alkohola žganja, naj banska uprava tudi za prihodnje proračunsko razdobje izposluje, da se bodo pobirale te trošarine vsaj v dosedanji izmeri. Umestno bi pa bilo, da se z ozirom na visoko letošnjo ceno teh alkoholnih pijač, katere kljub osporavanjem z raznih strani moramo še vedno smatrati za luksuz, trošarina sme zvišati tudi preko sedanjih omejitev. V tej stvari je Županska zveza predložila posebne vloge na razna mesta. Tudi banska uprava je v Beogradu posredovala in pričakovati smemo, da bodo vsem občinam v Sloveniji dovoljene iste trošarinske stopnje, kakor so jih imele lani. Maksimiranje bo torej individualno, za vsako občino po njeni lanski stopnji. Zviševanje nad to stopnjo pa najbrž ne bo dovoljeno, čeprav bodo občine potrebovale v letu 1941 še več sredstev kot lani. Država je namreč zvišala svojo trošarino, kakor znano, na dva dinarja

od litra vina, in ta trošarina v zvezi z zvišano občinsko trošarino bi res utegnili imeti neugoden vpliv na konsum pijač in s tem na državne in občinske finance;

Okrajni kmetijski odbori odtegujejo sedaj 75% občinskega kmetijskega sklada že od občinskih doklad pri davčni upravi brez ozira na to, koliko dohodkov je občina v primeri s proračunskimi dohodki dejansko prejela. Zato smo predlagali, da naj davčne uprave te zneske sicer odtegujejo, toda samo v procentualnem razmerju, kakor se stekajo občinske doklade;

Veljavnost uredbe o vzdrževanju ljudskih šol (Sl. list št. 601/76 ex 1936) naj se raztegne tudi na mestne občine, s čimer bi bilo omogočeno znatno znižanje banovinske šolske doklade;

Razmere, v katerih živimo, in splošni položaj Slovenije nujno sili k temu, da se prihodnjo pomlad obdela vsa kultivirana zemlja, od katere je pričakovati količkaj pridelka. Smatramo za nujno, da se v tem pogledu izda odredba, ki naj zlasti veleposestnike in lastnike velikih zemljišč, ki so doslej leta in leta puščali njivske kulture nepeorane, prisili, da jih spomladi zasejejo ali zasade; ako tega nočejo sami, naj oddajo zemljo proti primerni zakupnini delavskim slojem in kajzarjem;

Veljavni lovski zakon ščiti danes divjačino, dočim je kmet absolutno nezaščiten. Banska uprava naj se zavzame, da se lovski zakon spremeni, kakor je to predlagala Kmetijska zbornica v svojem elaboratu, ki se nahaja v kmetijskem ministrstvu;

Uredba o vzdrževanju ljudskih šol (Sl. list št. 601/76 ex 1936) naj se raztegne tudi na vzdrževanje meščanskih šol ali pa naj se še meščanske šole, ki itak uživajo privileg nižjih srednjih šol, podzavijejo;

Končno bi bilo umestno, da se ob priliki letošnjega ljudskega štetja tudi pristopi k rešitvi vprašanja domovinstva in ureditvi domovinske matice. Vedno je veliko občanov, katerih domovinstvo je sporno in dolgotrajni postopki so v teku; še več je pa takšnih, pri katerih domovinskih sporov ni, ampak bo ob priliki prve izdane ubožne podpore po tuji občini tak spor takoj nastal. Ljudsko štetje je nad vse ugodna in redka prilika, da se s popisnim aktom zajame v vsej državi istočasno tudi domovinstvo, to za vse prebivalce v državi ob popisu ugotovi in takoj nato fiksira v občinskih domovnih maticah. Nastali bodo sicer tudi iz teh ugotovitev domovinski spori, toda ti se bodo reševali mnogo laže in pravočasno, ne pa šele, ko je sporna oseba ubožala ali celo že leži onemogla v bolnišnici ali na cesti.

Banska uprava je glede tega vprašanja že predložila primeren predlog ministrstvu za notranje posle (splošni državni statistiki), ki je s svoje strani obljubila, da bodo popisne pole vsebovale tudi najpotrebnejše kolone za domovinstvo. Organizirati pa bo treba še obveščevalno službo med občinami, ki bodo pri popisu zbrane podatke za tuje občane takoj po popisu odstopile njihovim domovnim občinam. Dalje ministrstvo še ni izdalo potrebnih odredb o sestavi in vodenju domovinske matice, morda ker še ni čisto sigurno, da li se bo institucija domovinstva sploh obdržala in se ne bo morda nadomestila s čim boljšim. Končno pa se danes niti še ne ve pozitivno, ali bo ljudsko štetje letos sploh izvedeno; kajti čas ni tak, da bi popis mogel dati res točno in pravično sliko o prebivalstvu in njegovi imovini.

H koncu podajamo še na teh županskih sestankih sklenjeno

resolucijo:

Z ozirom na veliko revščino, ki je ne samo po mestih, industrijskih krajih in v bližini teh centrov, ampak tudi v mnogih podeželskih občinah, in pa ker se je bati letošnje zimo in spomladi 1941 velikega pomanjkanja živil, sklenejo župani naprositi kraljevsko vlado za nujno in resno odpomoč ter predlagajo v omiljenje grozne bede, ki vlada med revnimi sloji, naslednje:

1. Kraljevska banska uprava naj izposluje od centralne vlade v Beogradu čim več kreditov za podpiranje revnih slojev.

2. Kraljevska vlada in banska uprava se naprošata, da po svojih prehranjevalnih in preskrbovalnih ustanovah dasta na razpolago Sloveniji večje količine žita, moke, sladkorja in drugih živil, da bo prebivalstvo naše bano-

vine to zimo in pomlad vsaj za silo preskrbljeno z najnujnejšimi življenjskimi potrebščinami.

3. Predlagamo in svetujemo kot najboljši poznavalci razmer med našim ljudstvom, da vpelje kraljevska vlada s posebnim zakonom ali odredbo posebno socialno davščino, katera se predpiše bogatejšim davkoplačevalcem in ustanovam. Ta davščina naj bi se po mnenju županov sledeče predpisala:

a) davkoplačevalcem, ki imajo skupnega davčnega predpisa z avtonomnimi dokladami vred 20 do 100.000 din, 5% izredne socialne davščine;

b) davkoplačevalcem od 100.000 do 500.000 din skupnega davčnega predpisa 10%;

c) davkoplačevalcem, ki plačujejo od 500.000 din in više skupnega davka, pa 15% izredne socialne davščine.

4. Izredna socialna davščina bi se plačevala potom davčnih uprav ter bi se dala na razpolago banskim upravam. Kolikor bi se vplačalo te izredne davščine na ozemlju banovine, bi ostala na razpolago dotični banovini za primeren porazdelitev na vse občine dotične banovine po ključu, ki bi ga določil ban po zaslišanju zastopnikov Županske zveze, Kmečke zbornice, Delavske zbornice, Zbornice TOI in avtonomnih mest Celja, Maribora, Ljubljane, Ptujja.

5. Ključ za pravično in primerno porazdelitev dohodkov te davščine bi se naj določil po številu oseb v posameznih občinah, ki so potrebne, da se to zimo in spomladi podpro s podporo za preskrbo življenjskih potrebščin.

6. Občine pozove banska uprava, da sestavijo v najkrajšem času točen in razmeram ustrežajoč seznam oseb, oziroma družin s številom oseb, ki pridejo v poštev pri razdelitvi dohodkov te izredne davščine.

7. V poštev pri podporah z živili iz te davščine bi prišle samo družine in osebe, ki nimajo premoženja in taki bajtarji, ki se tudi nahajajo v bedi in nimajo dovolj živil, niti sredstev za nakup življenjskih potrebščin. V denarju naj bi se podpora nikomur ne dala, ampak samo v obliki življenjskih potrebščin.

8. Ta davščina naj bi se pri odmeri davkov odbijala.

9. Pri občini naj bi te podpore delil občinski prehranjevalni urad, in sicer na ta način, da bi dajal koruzo po znižani ceni.

Ta resolucija je bila takoj predložena na pristojna mesta.

Akcija za zimsko pomoč še ni bila predmet tem sestankom, ker je bila službeno organizirana šele pozneje. Pač pa so bile nekatere občine (občine s številnim proletariatom) iz lastne pobude in v lastnem delokrogu podobne akcije že prej organizirale, oziroma pojačile socialne akcije, kakršne so jih bile uvedle v preteklih zimah. Zimska pomoč je danes organizirana po vsej deželi in je trenutno naša najvažnejša zadeva; svoj plemeniti namen bo dosegla v polni meri le v občinah, kjer bo izvrševana dovolj energično in smotrno.

Vprašanja in odgovori

Sklepčnost občinskega odbora. Nezaupnica županu.

Občinska uprava je sestavila osnutek obč. proračuna za leto 1941, ga razgrnila in predložila obč. odboru v razpravo. Ta je v seji z dne 12. januarja celotni proračun neizpremenjen sprejel. Na tej seji je bilo prisotnih 9 odbor-nikov — naš obč. odbor šteje 18 članov —, eden pa, ki je bil po nujnih opravkih odsoten, je predhodno izjavil, da se s proračunom strinja in da bo sklep podpisal. Pred zaključkom seje je neki odbornik predlagal, da se županu izreče zaupnica in naj župan dá ta predlog na glasovanje. Župan je predlog odklonil, ker mu ni bil stavljen že pred sejo. — Prosimo pojasnila: 1. ali je bil obč. odbor sklepčen? 2. ali je bil župan dolžan dati predlog o zaupnici na dnevni red? 3. ali je župan primoran, da takoj poda ostavko, če mu odbor izreče nezaupnico? — Obč. R.

Odgovor: 1. Občinski odbor v seji z dne 12. t. m. ni bil sklepčen. Po § 61. zakona o občinah mora biti pri seji prisotna polovica dejanskega števila odbornikov in eden več, za vas torej $9 + 1 = 10$. Pismena ali ustmena izjava odbornika, da se s proračunskim osnutkom strinja ali da se vnaprej strinja s vsakršnim sklepom odbora, ne šteje. Odbornik mora biti na seji navzoč; le tako šteje njegov glas in le tako mu je tudi mogoče izvrševati glasovalno pravico.

2. Postopali ste pravilno. Predlog bi bil moral (po 4. odst. § 59. z. o.) odbornik izročiti županu (pismeno ali ustmeno) pred sejo in še v tem primeru bi se bilo smelo razpravljati o njem samo, če je obč. odbor razpravo dopustil, o čemer se posebej sklepa.

3. Ne! Nezaupnice zakon sploh ne pozna. Ostavka se daje po § 58. z. o. iz razlogov, ki obč. odbornika (župana) dejansko zadržujejo, da vrši še dalje svojo dolžnost. Zakon misli pri tem na bolezen, starost, poklicno preobremenjenost itd. in ne na razprtije v odboru, osebno užaljenost in podobno. Ostavka iz slednjih razlogov bi bila nezakonita.

Seveda je v praksi včasih drugače. Če prične velik del odbora ali celo že večina oponirati in obstruirati in župan ne more vzdržati rednega dela in discipline v odboru ne z dobrim, ne s hudim (n. pr. s sredstvi iz 2. odst. § 66. z. o.) — iz gornjih vprašanj slutimo, da je pri vas tako — potem lahko odbor županu dejansko prepreči izvrševanje njegovih poslov in ga posredno prisili, da poda ostavko. Neposredno zahtevati njegove ostavke pa obč. odbor ne more in tudi banska uprava ga iz takih razlogov ne more razrešiti, če in dokler vrši svoje posle vestno in pošteno.

Pasja taksa.

Največje težave nam dela vsako leto pobiranje pasje takse. Naj še tolikokrat razglasimo, da naj posestniki psov prijavijo svoje pse in plačajo takso, vse nič ne pomaga. Lansko leto nismo niti toliko dobili iz pasje takse, kolikor smo morali plačati konjaču. — Kako naj prisilimo posestnike psov, da plačajo takso? Ali moramo imeti vsako leto nove pasje znamke? — O. P.

Odgovor: Slične težave imajo tudi druge občine. Pomagajo si na ta način, da takoj v začetku leta, že meseca januarja, razglasijo pred cerkvijo, da vsakdo prijavi svojega psa do določenega roka; proti tistemu, ki psa ne bo prijavil in plačal takse, se bo postopalo po pravilniku o posesti psov in pasjem davku (Sl. l. iz leta 1937, št. 119/17), ki pravi v čl. 4, da kdor psa ne prijavi, se kaznuje v denarju do 900 din ali z zaporom do 30 dni. Kazensko odločbo izda po čl. 116 zakona o odvracanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni (Ur. l. iz leta 1928, št. 287/80) okrajno načelstvo. Ko mine določeni rok, prijavite vse zamudne lastnike psov kratkomalo okrajnemu načelstvu s predlogom, da jih kaznuje. Treba pa je poprej dobiti imena vseh lastnikov psov. To lahko storijo občinski odborniki, vsak za svoj okoliš, ali pa občinski služitelj ob priliki svojih službenih obhodov po občini. Priporočljivo je, da se posestniki, ki psa niso prijavili, še enkrat opozorijo na njihovo dolžnost in tudi na posledice, ki jih čakajo. Občine, oziroma župani, ki vzamejo stvar resno v roke, najdejo vedno sredstva in način, da se vse občinske takse redno in pravočasno plačujejo; le tak župan, ki se ne zaveda svojih dolžnosti, trpi, da plačuje takse samo tisti, ki jih sam hoče in kadar jih hoče. Tega bi na noben način ne smelo biti! Kako pridejo vestni občani do tega, da nosijo bremena sami, dočim naj bodo malomarneži taks prosti! Načelo je, da morajo javne dajatve zadeti vsakega enako in občine bi naj to načelo, kjer je to od njih odvisno, tudi dosledno izvajale.

Vsak prijavljen pes dobi vsako leto novo pasjo znamko. To sledi iz čl. 1 pravilnika, ki pravi, da mora biti vsak pes prijavljen v času od 1. do 15. aprila na posebni tiskovini in da mora lastnik psa obenem s prijavo nabaviti za psa pasjo znamko in plačati za njega pasji davek.

Predpisi o pasjem davku so čisto jasni, treba jih je le poznati in pravilno in energično izvajati.

Izvršba v občinski doklade.

Občinsko gospodarstvo, pa tudi pravilno blagajniško poslovanje je bilo v naši občini v zadnjih letih zelo otežkočeno, ker je davčna uprava odtegovala od občinskih doklad po nalogu sreskega načelstva razne zneske, ki jih je občina dolgovala upnikom, kakor n. pr. trgovcem za dobavljeni pisarniški material in druge potrebščine, potem šolam, hiralnicam, Pokojninskemu zavodu itd. Pri nakazilu doklad je davčna uprava navedla imena in naslove dotičnih, za katere so bile doklade odtegnjene, ni pa od privatnikov odtegnila predpisanih taks in davkov, n. pr. priznanične in pogodbene takse. — Kdo sedaj odgovarja za te neplačane odtegljaje? Ali lahko okrajno načelstvo zaruči občinske doklade samo na podlagi odločbe, ki jo je izdalo na osnovi § 77. zakona o notranji upravi? — O. Sv. I.

Odgovor: Odgovorili bomo najprvo na drugo vprašanje. Čudimo se le, da se proti odločbam okrajnega načelstva, s katerimi so vam bile zarubljene doklade, niste pritožili. Saj je morala imeti vsaka odločba pouk o pravnih sredstvih in če ga ni imela, bi ga bili lahko po 3. odst. § 110. z. u. p. zahtevali, oziroma postopali po 2. odst. tega člena. Če bi se bili pritožili, bi videli, da okrajno načelstvo ni upravičeno rubiti občinskih doklad brez vsakega predhodnega zaslišanja občine, za zaplenbo občinskih dohodkov za odplačilo občinskih dolgov privatnim upnikom pa ono sploh ni pristojno. Ti smejo zahtevati od občin plačilo svojih terjatev le po sodiščih, to se pravi, oni morajo svojo terjatev do občine rednim putem iztožiti. Preden pa izda sodišče sklep o dovolitvi izvršbe v občinsko imovino ali dohodke, si mora pribaviti v smislu čl. 7. uredbe o izvršbi zoper samoupravna telesa (Sl. l. iz leta 1938, št. 109/17) odločbo banske uprave, iz katere se bo videlo, ali je zaplenba občinskih doklad sploh dopustna (se more izvršiti brez škode za neposredne javne koristi). Občina mora biti o tem poprej zaslišana. Če ni bila zaslišana, je bil postopek pomanjkljiv, kar občina lahko uveljavi v pritožbi, ki jo vloži v 15 dneh na banksko upravo.

Upravne rubežni izvršujejo okrajna načelstva po § 77. z. n. u. Tudi ona so vezana na podoben postopek kakor sodišča. Z internim razpisom banske uprave II št. 30617/1 z dne 18. XII. 1937 so bila okrajna načelstva opozorjena, da občinskih dohodkov ne smejo rubiti za potrebe, ki niso odobrene v občinskem proračunu. Najprvo morajo poskrbeti po § 97. z. o., da se dotični znesek vnese v proračun. Šele, ko je izdatek odobren v proračunu, sme okrajno načelstvo izvesti izvršbo, če bi občina tudi sedaj ne hotela zadostiti svojim obveznostim; mora pa občino poprej zaslišati, zakaj dolg še ni plačan kljub temu, da je v proračunu poprej zasusati, zakaj dobeh primerih, pa naj gre za sodno ali za upravno potrebno kritje. Torej v obeh, mora biti občina predhodno zaslišana.

Težje je prvo vprašanje. Občinski blagajnik odgovarja samo za odtegljaje pri tistih izplačilih, ki jih je sam izvršil, in ne more biti odgovoren za izplačila, ki jih je izplačala davčna uprava. Da ne boste imeli sitnosti pri krajevni kontroli, ki odobruje občinske račune, vam svetujemo, da nepobrane odtegljaje naknadno izterjate. V poštev pridejo samo privatniki (trgovci, obrtniki), javni uradi so oproščeni vseh odtegljajev. V primeru, da bi se plačilu upirali, predložite zadevo z obrazloženim poročilom bankski upravi, ki bo posredovala pri finančni direkciji. Pri tej priliki še pripomnimo, da morajo biti tudi za taka izplačila, ki jih je izvršila davčna uprava, izpolnjeni predpisani plačilni nalogi.

Odpis neizterljivih občinskih doklad.

Davkoplačevalci naše občine vlagajo prošnje za odpis občinskih doklad in se sklicujejo na ministrsko uredbo M. s. št. 1667 z dne 22. XII. 1939. Nismo na jasnem, ali imajo davkoplačevalci sploh pravico prositi za odpis občinskih oziroma avtonomnih doklad sploh, kajti omenjena uredba odpis doklad sploh ne omenja, temveč samo odpis državnih dajatev (davkov, taks ter davčnih in

takšnih kazni). Prosimo tudi za pojasnilo, kdo odloča o takšnih odpisih in kakšen je postopek. — O. T.

Odgovor: Res je, da ministrska uredba M. s. št. 1667 ne omenja avtonomnih doklad. S tem pa še ni rečeno, da bi odpis neizterljivih občinskih doklad sploh ne bil mogoč. Ne more se seveda izvršiti odpis avtonomnih doklad na osnovi ministrske uredbe, marveč na osnovi posebnih zakonskih predpisov. O odpisu banovinske doklade odloča kraljevska banska uprava po § 65. zakona o banski upravi, o odpisu občinskih doklad pa občinski odbor po čl. 118 pravilnika o finančnem poslovanju v občinah, ki pa še pravi, da odpis ne razreši dolžnika obveznosti proti občini, če se pozneje ugotovi možnost izterjave. Ker mora biti neizterljivost pozitivno ugotovljena, smejo občinski odbori dovoljevati odpis občinskih doklad samo onim davkoplačevalcem, ki lahko dokažejo, da so jim bili odpisani državni davki. Vsak davkoplačevalec, ki želi, da bi se mu odpisala poleg državnega davka še banovinska in občinska doklada, mora vložiti za vsako vrsto doklade posebno prošnjo in nasloviti eno na bansko upravo, drugo na občino. Če občinski odbor prošnji ugodi, obvesti o tem pristojno davčno upravo, da sklep občinskega odbora izvrši.

OPOZORILO NAROČNIKOM!

Več ko desetletje že ima »Samouprava« isto naročnino: 100 din za občine in 40 din za ostale naročnike (privatnike). V tem času je s komasacijo občin v dravski banovini število občin, ki tvorijo jedro naročnikov in jamstvo za redno izdajanje lista, padlo od 1069 na 407. Naklada lista ni velika; omejena je poleg občin na razmeroma majhen krog ljudi, ki se zanimajo za vprašanja občinske uprave in ki ga »Samouprava« kot čisto strokoven list nikdar ne bo mogla prekoračiti in stopiti v širšo javnost. Precej izvodov pošiljamo tudi zastoj, da širimo razumevanje za naše težnje. Na drugi strani pa list, kakor lahko ugotovi vsak čitatelj, stalno in solidno raste po obsegu, vsebini in opremi, s tem pa rastejo seveda tudi stroški. Kljub vsemu smo do letos z nizko režijo držali naročnino nespremenjeno.

Že lani so nam bili tiskovni stroški dvakrat občutno zvišani. Letos je pričakovati novih podražitev. Zato pa smo letos primorani, da sledimo valu draginje in naročnino povišamo, kar smo storili le v majhni izmeri. Nova naročnina je 120 din za občine in 50 din za ostale naročnike. Razen tega bomo morali znižati stroške z izdajanjem »dvojnih« števil, ki pa bodo vedno tako obsežne, da naročniki ne bodo v ničemer oškodovani.

Cenjene naročnike prosimo, da blagovolijo vzeti malenkostno podražitev lista na znanje in nam ostati zvesti upoštevajoč, da je letnik »Samouprave« vendarle precej več vreden kakor 50 din.

Uprava »Samouprave«.

Ako potrebujete tiskovine

KNJIGOTISK
BAKROTISK
KAMENOTISK
OFFSETTISK
KLIŠARNA

knjige, kataloge, ilustracije, prospekte itd., in se ne morete odločiti, v kakšni tehniki naj se izdelajo, tedaj se blagovolite obrniti na

Jugoslovansko tiskarno

v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 6

UMETNIŠKI GRAFIČNI ZAVOD
v katerem so zastopane vse moderne grafične
panoge. Vsa grafična dela se izvršujejo točno
po naročilu, lepo, solidno in po zmerni ceni

V zalogi je še nekaj izvodov knjige

Občinsko blagajniško poslovanje

V tej knjigi, ki jo je napisal strokovni referent kralj. banske uprave in občinski revizor A. Jagodič, je pregledno zbrano vse, kar občina pri svojem blagajniškem poslovanju rabi.

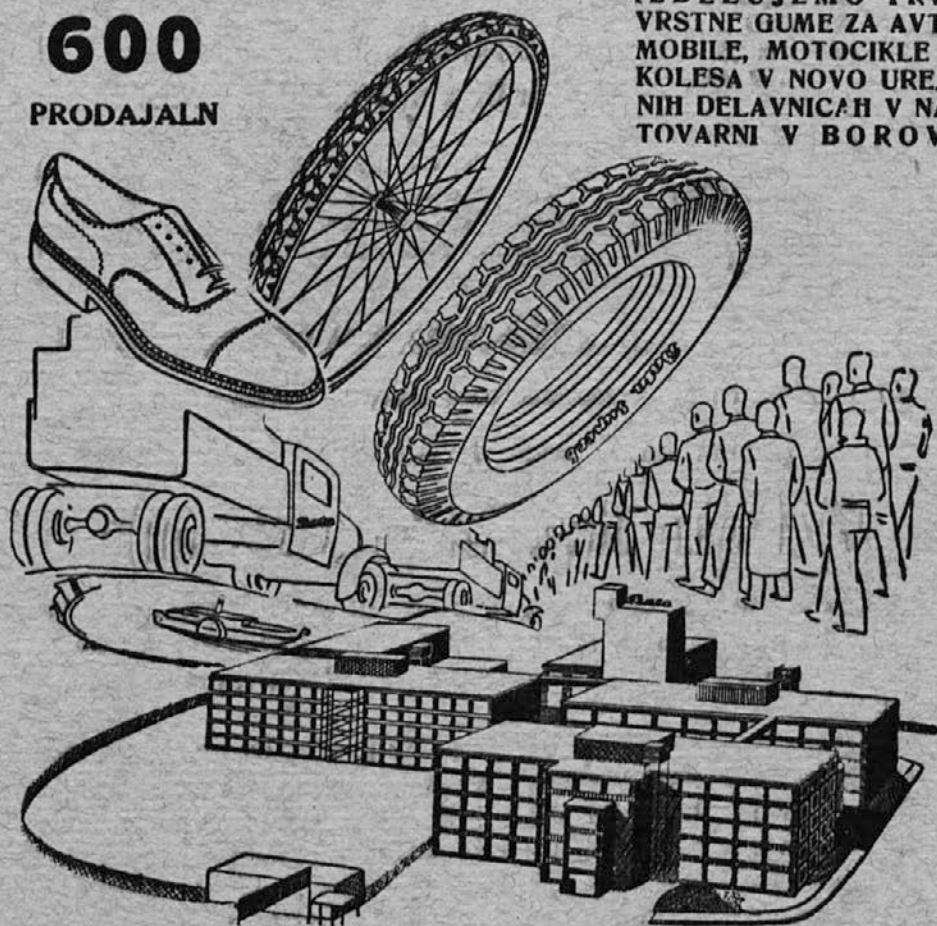
Knjiga, ki obsega 200 strani, je deljena v tri dele. Prvi del vsebuje vse zakonske predpise, na katerih sloni blagajniško poslovanje občine, drugi del pojasnjuje te predpise in daje navodila za poslovanje, v tretjem delu pa so zbrane in s praktičnimi zgledi izpolnjene vse blagajniške tiskovine. Knjiga je pisana poljudno in obče razumljivo, tako da jo more prav vsakdo s pridom uporabljati.

Naroča se pri Banovinski zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani ter stane vezana 80 din.

4000 SODELAVCEV
IZDELUJE TEDENSKO
200.000 PAROV
DOBRE IN CENENE OBUTVE

600
PRODAJALN

IZDELUJEMO PRVO-
VRSTNE GUME ZA AVTO-
MOBILE, MOTOCIKLE IN
KOLESA V NOVO UREJE-
NIH DELAVNICAH V NAŠI
TOVARNI V BOROVO.

JUGOSL. TOVARNE GUME IN OBUTVE D. D. BOROVO

Rata